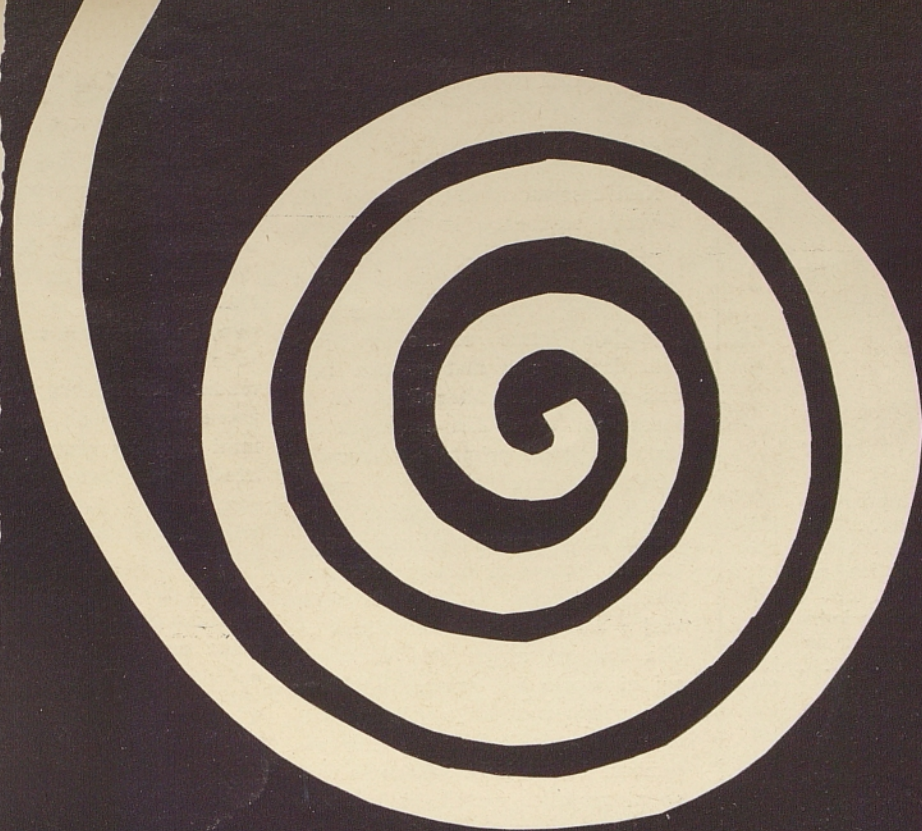

mladiika

november

VSEBINA:

Msgr. Jakob Ukmar: Problem brezverstva	125
Slavko: Pesmi	126
Franc Jeza: Trinajstica (novela)	127
Drago Legiša: Prodor industrializacije v tržaško zaledje	131
Slavko: Pesmi	133
B. P.: Utrinek iz Nebes pod Triglavom	134
Ko: Dve zgodbi	134
Maks Šah: Ob polstoletju oktobrske revolucije	136
Edi Košuta: 10. jubilejne slovenske športne igre	139
Zena in dom: Naša prehrana pozimi (L. L.); Prva pomoč (L. L.)	140
d. e.: Medosebni odnosi	141
Naši razgledi: Sodobna slov. zamejska literatura (Martin Jevnikar), Priznanje skladatelju Ubaldu Vrabcu (Č.); Tržaška gledališča, Rusi most itd.	142

Uredil

JOZE PETERLIN

Revijo izdaja uredniški odbor: Stanko Janežič, Marij Maver, Albert Miklavac, Franc Mljajč, Sergij Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Drago Stoka, Marija Češut in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
KLAVDIJ PALČIČ

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Pod-uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst,
ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

NE SAMO MATURA...

Naši časopisi spremljajo našo šolo z veliko skrbnostjo in jim moramo izreči vse priznanje. Opozarjajo slovenske starše, naj vpišejo pravočasno svojega otroka v slovensko šolo, objavljajo šolske uspehe, pošiljajo celo dopisnike k maturitetnim izpitom in podobno. Mislim pa, da bi morali tudi vsak dan opozarjati oblast, da je na primer na Trgovski akademiji preveč učencev v razredih in da jih morajo razdeliti. Tako število je proti vsem higijenskim predpisom. Zadeva ni bila rešena ves oktober. Upamo, da jo bodo rešili vsaj v začetku novembra. Čeprav je bila šola en mesec zelo okrnjena, saj ni moglo biti rednega pouka v tako polnih razredih, naj bi se začelo uspešno šolsko delo vsaj v novembru. Tudi pri Sv. Jakobu še vedno ni razdeljen razred, ki ima preveč učencev, na škednju je preveč razredov združenih na ljudski šoli. Prosimo tisk, da vsak dan opozarja! Dopisniki naj pišejo o teh nedostatkih že zdaj, ne šele ob slabem uspehu pri maturi. Ne slišimo ne sindikata, in premalo časopisov. Brez zame!

R. P.

Zvedeli smo, da so med tem razdelili tri razrede na trgovskem za vodu

ZAČASNI ODBOR...

Ko je pred nedavnim obiskal Kulturni dom novi jugoslovanski generalni konzul, ing. Tepina, sem videl v časopisu fotografijo s tega obiska. Med drugim je bilo zapisano, da je pozdravil visokega gosta začasni predsednik upravnega odbora... Ponovno me je zbodel ta »začasni«. Verjetno je postal pozoren tudi generalni konzul in mu je pač moral nekdo pojasniti, kako je s to začasnostjo, ki traja že nekoliko predolgo. Povem odkrito, da sem postal nekoliko nejevoljen in sem se spraševal, ali res ni mogoče rešiti zadeve. Večkrat se glede kakšnih zadev jezimo na večinski narod, kako nas ne razume, kako nam ne da tega in onega... tu pa smo zares

prav sami krivi. Kaj se ne moremo sporazumeti med seboj? Bil bi celo tako drzen, da bi rekel gospodu generalnemu konzulu, ki nastopa svojo važno službo, da bi pomagal rešiti med drugim to »začasnost«. Mislim, da bi se dalo z nekoliko dobre volje vso zadevo urediti in da bi vendar enkrat lahko na tak ali drugačen način mogli reči, da je Kulturni dom res skupna imovina vseh tržaških Slovencev. Tista stran, ki ima v njem prireditve, bi morala imeti interes, da se zadeva reši, da bi pridobila tudi tisti krog gledavcev, ki zdaj ne prihaja zaradi pomislekov in bi s tem lahko zasedla toliko praznih sedežev, ki jih vidimo skoro pri vsaki prireditvi. Druga stran pa ima tudi interes, saj zdaj nima v mestu velike dvorane za nekatere masovne prireditve. Ne vidim pravih razlogov, da smo v tem Slovenci razdeljeni. In kdo ima korist od tega? Mislim, da bi Vaša revija lahko pozitivno prispevala k rešitvi tega vprašanja, če bi o tem pisala. Če ne boste hoteli objaviti tega prispevka, oz. vprašanja, bom pač vedel, da Vam ni do kakršne koli rešitve. A to bi mi bilo žal.

M. K. zagovornik in aktivist
Slovenske skupnosti

Kot vidite, smo objavili Vaše pismo, ker se revija nima česa sramovati ali bati. Če redno berete Mladiko, ste lahko videli, da smo vedno objavljali pisma, ki smo jih prejeli, tudi pisma, ki so bila v zvezi s Kulturnim domom.

Tudi mi smo mnenja, da bi se moralo to vprašanje rešiti. Seveda ni naša stvar, da iščemo poti. Objavili pa bomo radi vsako trezno in pozitivno razmišljanje o tem. Vemo, da je dr. Tončič, ki kot nepristranska in od vseh Slovencev spoštovana osebnost, izrazil ponovno željo, da se vprašanje reši. Če sme urednik izraziti v tem oziru kako misel, naj ve g. M. K., da tudi on želi, da bi zadevo rešili. A rešiti jo morajo naše osrednje prosvetne organizacije, ki so nekoč razgovor prekinile.

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 45 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

PROBLEM BREZVERSTVA

Zdaj živimo v »letu vere«, ki ga je sveti oče oklical ob devetnajsti stoletnici mučeniške smrti apostolov Petra in Pavla. Cerkev želi, da bi se v tem, veri posvečenem letu katoliki spopolnili v poznanju svete vere, da bi se poglobili v bistvo krščanstva, v njegov božji izvor in njegov večnostni cilj, da bi iz tako imenovanih in tradicionalnih kristjanov postali pravi in povsem sodobni kristjani, živeči in delujoči na tisti ravni, ki nam jo je odkazal zadnji vatikanski koncil.

Mar smo tega potrebni? In še kako! Če bi sestavili resnično statistiko vseh, ki še redno opravljajo svojo nedeljsko dolžnost in vseh, ki redno prejemajo velikonočno obhajilo, bi nas nizek procent zvestih najbrž iznenadil. Pa to še zdaleč ni vse. Kakšen procent bi pa dosegli, če bi mogli pogledati v dušo naših ljudi in videti, koliko jih je, ki še res krščansko žive, čisti v zakonu in izven zakona, pravični do vseh, vestni v spolnjevanju svojega poklicnega dela, ljudje, ki znajo potrpeti ter z vsemi živeti v miru in ljubezni?

Kaj pa, če bi mogla statistika seči bolj globoko? Koliko jih je, ki znajo in upoštevajo, da je krščanstvo božjega izvora, da je nadnaravno in meri na notranje posvečenje po milosti, da ni usmerjeno na blaginje sedanjega minljivega življenja, ampak na blaženost v posmrtnem in večnem življenju. Ni več upanja na deželo, kjer se cedi med in mleko. Nova parola v pravem krščanstvu se glasi: »Po mnogih stiskah moramo priti v božje kraljestvo« (Apd 14, 22), ker nimamo tu stalne domovine, marveč šele iščemo prihodnjo (Hebr 13, 14), saj če bi samo v tem življenju imeli upanje v Kristusa, bi bili najbolj nesrečni od vseh ljudi (1 Kor 15, 19).

Nikar se ne varajmo. Odstotek vernih, ki bi krščanstvo umevali in prakticirali kot nadnaravno, na večnost usmerjeno religijo, je gotovo nizek. Pretežna večina vernikov se versko izživlja v čisto naravnem razmerju do Boga. Služi mu, ker pričakuje od njega blagoslov v hiši, v hlevu, na polju, potem »to ljubo zdravje« in navsezadnje nekaj božjega strahu, je pa le treba dati naši mladini, sicer se ne bo dala več krotiti. V tem okviru približno se suče vera premnogih; te naravne meje prestopi le redkokdaj. To mi boste menda vsi priznali kljub velikim božjepotnim manifestacijam zadnjega časa.

Zato pa je sedANJI krščanski svet ne samo v tem letu vere, marveč bo tudi še v naslednjih letih potreben poglobitve v pravo krščanstvo. Ne samo po naših cerkvah, ampak tudi na kulturnih sestankih izobražencev bo treba boljše spoznati božji izvor krščanstva, temelj, na katerih sloni, spoznati bo treba njegovo dogmatično in moralno vsebino, posebno pa njegovo večnostno ali po grško eshatološko usmerjenost.

K tej duhovni reformi nas opominja, še več, nas nekako sili versko-moralno ozračje, v katerem živimo. Bivamo pomešani med versko mlačnimi ljudmi, ponekod pa tudi med pravimi brezverci in brezbožci. Tu velja dobesedno opomin apostola Petra, ki ga je iz Rima naslovil vernikom, raztresenim po Mali Aziji med neverniki: »Lepo živite med neverniki, da bodo, četudi vas zdaj obrekujejo kot hudodelce, zaradi dobrih del, ki jih bodo videli, začeli Boga slaviti« (1 Petr. 2, 12). Dragocen recept je to, dober tudi za naše čase. Koliko bojevnosti smo že potratili v boju proti brezbožcem v našem ljudstvu. Na glavno smo pa pri tem pozabili: uvesti naše ljudstvo v pravega krščanskega duha, poglobiti njegovo versko znanje, dvigniti ga na boljše moralno raven, vzgojiti ga k socialni ljubezni in pravičnosti, da ne bo imel nasprotnik o nas nič hudega povedati (Tit 2, 8), marveč se bo ob naših zgledih dvignil in rešil.

Da, brezboštvo, pravo brezboštvo v polnem pomenu besede, to je zadnja desetletja tudi v našem ljudstvu resnično dejstvo, preko katerega ne moremo brezbrizno. Nekateri si sicer ne delajo velikih skrbi, češ da pravih brezbožcev med nami ni. So pač, tako pravijo, ljudje, ki hočejo nemoteno uživati ta svet in živijo, kakor bi ne bilo Boga. Ta trditev drži v mnogih primerih, pa ne v vseh. Poleg takih praktičnih brezbožcev, so tudi taki, ki izrecno zanikajo bivanje osebnega Boga in ga pozitivno izključujejo iz svojih političnih in socialnih sistemov. Tle pravi brezbožci tvorijo sedaj problem, s katerim se resno pečajo mnogi teologi, filozofi, sociologi in zgodovinarji. Odkod to pravo brezboštvo, ali je v stremljenju brezbožcev kaj pozitivnega, kaj konstruktivnega in končno, kako bi se dali vzroki brezboštva odpraviti ali vsaj omiliti? To so vprašanja, ki zahtevajo resen študij dobrih strokovnjakov.

Da bi bil napredek v naravoslovnih vedah in v tehniki že sam po sebi vero spodbudil, tega ne varjame danes noben pameten človek. Prav nasprotno nam je ta napredek

Krizanteme

Tiho,
neslovesno
so rastle krizanteme
od spomladi
čez poletje
na grobovih
naših dragih,
noseče v sebi cvet
hvaležnega spomina
in ljubezni...

Tako so rastle
v meni,
v tebi,
v vseh
tihe prošnje
in se razcvetele
v sveti čas
novembrskih obiskov:

krizanteme
hvaležnega srca.

prinesel take jasne dokaze za bivanje in delovanje Stvarnika, kakršnih vsa prejšnja krščanska stoletja niso imela. Pač pa je tehnika spravila življenje sedanjega človeka v tako vrtoglavo tempo, da ne pride revež do četrte ure treznega preudarka, odkod je in čemu živi, ne pride do svojega Boga. Tudi tisti nimajo povsem prav, ki vidijo glavni vzrok sedanjega brezboštva v nemoralnem življenju brezbožcev. Kdor bi mogel, tako pravijo, tem ljudem povrniti čisto življenje, ta bi jim povrnil tudi vero. V mnogih primerih bi znala ta trditev veljati, na splošno, pa ne. Saj so tudi med brezbožci ljudje, ki živijo čisto in pošteno; so med njimi tudi ljudje dobrega srca, ljudje, ki se nesebično bojujejo proti sleherni krivici na političnem in socialnem polju. Koliko takih naravnih moralnih dobrin je najti v nekrščanskem in poganskem svetu! Priznajmo jih! Noben človek ni kar tako že v naprej izključen od zveličavnega načrta božjega in apostol pravi, da ima vsak svoj dar od Boga (1 Kor 7, 7).

Menda so pa najbližje resnici tisti, ki vidijo v sedanjem brezboštvu skoroda nujen izraz vsega tistega versko-znanstvenega razvoja, ki pretresa krščanski svet že več desetletij in je imel pred šestdesetimi leti svoj vrhunec v tedanjih modernističnih težnjah.

Zgodovinsko-kritična metoda je razmajala duhove ter spravila teologijo in svetopisemske vede v neko krizo, ki jo te znanosti preživljajo že petdeset let in ki morda še ni končana. Kako kritično gledamo zdaj na svetopisemske knjige stare zaveze in skušamo ločiti to, kar je poseben božji poseg, od vsega ostalega, kar je le človeški, časovno, kulturno in jezikoslovno pobarvan izrez božjega udejstvovanja; ločiti skušamo simbole od realnih dogodkov.

Ta kriza, ki je zajela teologijo in svetopisemske znanosti in ki jo bodo te vede kmalu in uspešno preživele, ta kriza je prešla v zadnjem času na ljudske, posebno na delavske mase. In to je huda nesreča. Zakaj? Zato ker te mase nimajo zadostne strokovne znanstvene podlage, da bi krizo premagale in tako ji podležejo. Marsikateri delavec in srednji izobraženec pravi: Mar mislite, da sem ljudskošolski otrok, da bom verjel, kako je Bog v šestih dneh svet ustvaril, kako je ženo formiral iz moževega rebra, kako sta jedla prepovedan sad, kako je bila ob potopu zemlja pod vodo. Proč z vero, ki uči tako nespametne pravljice!

Tako govori revež, vreden vsega pomilovanja. Nima podlage, da bi krizo premagal. To, kar teološka znanost že davno tolmači kot simbolične izraze starega zgodovinskega, to smatra revež za verske resnice in vrže vse skupaj v smetišnico, ponosen da se je osvobodil otročjih bajk.

Še veliko sličnega bi se dalo navesti, a čas ne dopušča. Leta 1962. je bil v Parizu kongres strokovnjakov, ki so razpravljali o modernem brezboštvu. V zaključnem govoru so se slišale pomembne besede: Brezboštvo je skrajna preizkušnja, ki jo je Bog dal svoji Cerkvi. Preizkušnja huda, a obenem močno zdravilno cepivo za sedanje kristjane, ki bodo tako prisiljeni revidirati vse svoje razmerje do Boga in do krščanstva. Tako imenovani kristjani se bodo sčasom streznili in postali pravi kristjani, ki gredo, združeni z Bogom po veri in ljubezni, skozi minljive oblike sedanjosti proti večnemu cilju. — V tem upanju so se zborovavci razšli. Pavel bi bil gotovo pristavil: Res, nedoumljive so božje sodbe in neizsledna njegova pota (Rim 11, 33).

Spornanje

Brez Tebe
svet
brezmejna je pustinja,
kup nerodovitnega skalovja:
truden stopa človek na gorovja
in ranjena mu vsaka je stopinja.

Brez Tebe
svet
Te venomer preklinja:
ves dan vesla v nemoč,
v vodovju časa
čoln izginja.

Brez Tebe
svet
je zemlja po zatonu,
ko nad njo
peruti noč razgrinja
in ceste zgubljajo veljavo.

Brez Tebe
svet
v najvišjem svojem vzponu
je v mrzličnem veslanju hrepenenja
in ob zatonu
postal ko sveča je brez stenja.

Slavko

TRINAJSTICA

Marija je bila šiviljska pomočnica. Vsako jutro se je pripeljala z avtobusom iz neke vasi v tržaški okolici v mesto — kjer je delala pri neki šivilji — in vsak večer se je odpeljala nazaj domov. Njeno življenje je bilo enolično, brez posebnih dogodkov in brez pravega razvedrila, kot si ga privoščijo druga dekleta. Vendar bi se ne bila čutila nesrečno, če bi ne bilo tistega... Bila je namreč skoro pritlikavo majhna in imela je močno ukrivljene noge. To je bila posledica hudega rahitisa v njenih otroških letih in morda še česa. Brat in sestra sta bila čisto normalna, ona, ki je bila najstarejša, pa je bila taka. Navidezno se je bila vdala v to in nikoli ni tožila nad svojo hibo. Kadar pa je bila sama doma ali v šiviljski delavnici, se je ogledovala v ogledalu, ki je segalo do tal, in se čutila zelo nesrečno. Zakaj je moralo zadeti to prav njo? Vsi okrog nje so bili normalni in njihova normalnost se ji je zdela največja sreča na svetu. Zavidala jim je to normalnost, in čeprav je bila po značaju bolj tiha in tudi prijazna, se je včasih razjezila, kadar je slišala sestro ali brata, da sta se pritoževala nad tem ali onim, morda celo nad kako majhno bolečino ali boleznijo in ju nahrulila.

»Morala bi biti na mojem mestu,« je rekla, »pa bi se imela nad čim pritoževati.« In onadva sta umolknila.

Bili so revni, toda odkar so vsi trije mladi delali, jim ni bilo sile. Mati je lahko ostala doma, ni ji bilo treba več hoditi v mesto pospravljat stanovanj in pisarn. A prva, ki je začela služiti je bila Marija. To ji je dajalo v družini precej avtoritete. Niti oče se ji ni uprl, če se je odločila kaj po svoje. Bil je zidar in odhajal je zjutraj prvi od doma, zvečer pa se zadnji vračal, tiho povečerjal in se izgubil kam v gostilno, tako da so ga komaj opazili pri hiši. Oba, oče in mati, sta se čutila podzavestno nekam kriva zaradi Marijine pohabljenosti in zato sta ji v vsem popuščala. Tako je imela glavno besedo v družini Marija.

Taka vodilna vloga v družini ji je bila v zadoščenje in je ni izkoriščala. Izvajala jo je kot nekaj samo po sebi razumljivega, a tiho in skromno. Vendar to ni pomirilo njene skrite bolečine zaradi telesne hibe. Šest let mlajša sestra si je že našla fanta, ki je večkrat prihajal na dom in postal kar domač. Pogovarjal se je z vsemi in razlagal svoje načrte za bodočnost, pri tem pa tu pa tam prijel Rosano — tako je bilo ime sestri — za roko in jo potegnil k sebi, ali pa se ji je med pogovorom nasmihal z očmi. Nihče ni pazil na to, samo Mariji ni ušla nobena taka kretnja in noben pogled, četudi se ni izdala. Zavidala je Rosani, a tega ni ho-

tela pokazati. Nje še nikoli noben fant ni pogledal tako, še nikoli se ji ni nobeden nasmehnil z očmi. Vedno bo morala ostati sama, medtem ko se bo sestra poročila, imela moža in otroke. Srečna bo in pri tem se bo še kar naprej pritoževala nad tem in onim, venomer bo imela kaj, nad čemer se bo lahko pritoževala, ne da bi se zavedala, kaj v resnici ima... Ko je Marija razmišljala o vsem tem, jo je včasih tiha zagrenjenost kar zalila.

Pravzaprav ji tudi prijateljic ni primanjkovalo. Dekleta, ki so delala z njo, so jo imela rada, ker je bila pridna, prijazna in ustrežljiva. Pripovedovale so ji svoje doživljaje, zaupale so ji svoje dekleške skrivnosti in se posvetovale z njo. Ona pa jih je potrpežljivo poslušala in jim svetovala ter se delala, kakor da je tiste njihove skrivnosti prav nič ne prizadenejo. V resnici pa je trpela in jih zavidala. Včasih je v mislih stiskala zobe od zavisti in bolečine, toda njen obraz se je smehljal in nihče ni nič oddaleč slutil, kakšno bolečino nosi v sebi. Vsi so menili, da se je dokončno vdala v usodo in da ji je k temu pripomogel njen mirni, skromni in dobri značaj. Tudi šivilja jo je imela rada, njej je zaupala najbolj odgovorno delo in jo tudi večkrat še posebej nagradila. Toda to ni omililo Marijine notranje bolečine. In kadar je ostala sama, je spet ogledovala svoje ukrivljene noge v ogledalu in svojo pritlikavo postavo, ki je segala tudi najmanjši med njenimi prijateljicami komaj do ramen, in prišlo jo je, da bi začela razbijati vse okrog sebe, da bi odprla okno in kričala v svet krivico, ki ji je bila storjena, ali da bi napravila vsemu konec in se ubila. Toda tega ni storila. In vedela je, da tega tudi nikoli ne bo storila. Bila je preveč plaha, preveč prijazna in preveč mirna. To bi ne spadalo k vlogi, ki jo je igrala in katero ji je očitno namenila usoda.

Usoda pa vendarle ni menila samo slabo z njo. Neko soboto zvečer, ko je šla proti avtobusni postaji, je Marija spet kupila listek nogometne stave, (kot je to storila skoraj vsako soboto zvečer). Tako so delala tudi druga dekleta. Moralo je biti že kaj izrednega, da je pozabila kupiti stavni listek. Kupila je vedno že izpolnjen listek, ga vtičnila v torbico in ni mislila več nanj. Ob ponedeljkih so dekleta v šiviljskem salonu primerjala med seboj zadete točke in se smejala ali jezila. Hotela so videti tudi njen listek in s tem so ji prihranila trud, da bi se morala sama brigati za nogometne rezultate in za zmagoviti stolpec. Tako je bilo tudi tokrat. Vso nedeljo se ni spomnila na listek, vse do ponedeljka zjutraj, ko so se dekleta v salonu spustila v živahen klepet o trinajstici, ki jo je

nekdo zadel tokrat v Trstu, kot je bilo v časniku. Dobitnik pa ni znan. Marija je površno poslušala. Mislila je bolj na tisto, kar ji je bila sinoči povedala Rosana, da se bo namreč poročila. Rosana se bo poročila z dvajsetim letom, jaz pa jih imam že šestindvajset... je razmišljala. Šele ko so jo dekleta vprašala za njen stavni listek, je pobrskala po torbici in jim ga izročila. Potem se je spet prepustila svojim mislim.

Niti opazila ni, kako so dekleta utihnili in se zastrmela v njen stavni listek, dokler ni ena izmed njih vsa prevzeta skoraj zakričala:

»Marija, ti si zadel trinajestico!«

Marija je prvi hip pomislila, da se šali, toda po njihovem razburjenju in resnobi je videla, da mislijo resno. Zastrmela se je v stavni listek, toda tisti iksi, enke in dvojke ji niso povedali ničesar. Dekleta so ji ponudile časnik, da bi primerjala lestvici. In posrečilo se ji je, da se je toliko umirila, da je lahko brala številke. Zares, vse se je ujemale.

»Zadela si petintrideset milijonov, skoraj šestintrideset.« je rekla ena izmed deklet, napol veselo, napol žalostno, ker jih ni sama zadel. »Si vesela?«

»Lahko pride še kaj vmes,« je rekla Marija, ki ni zaupala usodi. Enkrat jo je že grdo opeharila.

Toda tokrat je ni. Vse je bilo v redu. Marija je deponirala stavni listek v banki, kot so ji svetovali v baru, kjer je kupila listek, in treba je bilo le še počakati na denar. Seveda je morala plačati dekletom v salonu lepo malico na račun dobitka in tisti dan se je več klepetalo kot delalo, tako da se Marija ni mogla prav zbrati. Šele zvečer je začela razmišljati, kaj bo s tolikim denarjem. Zdelo se ji je, da mora o tem razmisliti nekje na skrivnem

in v miru, kjer je ne bo nihče motil. Čeprav ni nikoli posedala po barih, si je zdaj poiskala miren kotiček v nekem baru, si naročila kavo in se zatočila v premišljevanje. Pravzaprav pa je že vse vedela, kaj bo storila. En milijon bo dala sestri za poročno darilo, en milijon bratu, en milijon morda očetu in materi, z ostalim pa si bo uredila življenje. Kupila si bo stanovanje v mestu, da se bo rešila domačega okolja in domače vasi. Stanovanje pa si bo kupila v kaki novi hiši, kjer je nihče ne bo poznal in zdelo se ji je, da ji bo pojem lažje, kakor da se bo hkrati z ljudmi, ki jo poznajo in s katerimi ima vedno opravke, rešila tudi svojega dosedanjega življenja. Začela bo živeti čisto novo, drugačno, lepše življenje.

Hodila je delat vse do dneva, ko so ji izplačali v banki tisti denar, nato pa je odpovedala službo. To je bilo tudi razumljivo in se nikomur ni zdelo čudno. S petintridesetimi, skoro šestintridesetimi milijoni vendar ne bo naprej šivala kot pomočnica. Pravzaprav je pustila večino milijonov v banki, toda lepo število si jih je dala izplačati in jih je nosila v ročni torbici. Kupiti si je morala večjo ročno torbico, da je lahko spravila ves denar vanjo, tako da ni vzbujala pozornosti. Hotela je vedeti, kako je, če hodiš okrog z zavestjo, da imaš pri sebi toliko denarja, s katerim lahko storiš vse, kar te je volja.

Še vedno se je vsako jutro odpeljala od doma in se vračala zvečer, toda zdaj je odhajala od doma nekoliko pozneje in brez strahu, da bo zamudila avtobus. Potem je dolge ure hodila po mestu in uživala v zavesti, da ima toliko denarja. Ni pozabila na svojo hibo, toda mislila je predvsem na denar in na tisto, kar si bo kupila z njim. Kupila si je nekaj lepih oblek in zlatih zapestnic, kakršne si je že dolgo želela, vendar se ji ni preveč mudilo z nakupi. Najlepše je bilo vedeti, da si lahko kupi, kar želi, skoraj lepše kakor če bi si zares kupila.

Ko je hodila po mestu in se ji je kdaj pa kdaj zazdelo, da jo je kdo pomilovalno pogledal, je pomislila: »Le misli si o meni, kar hočeš, ampak jaz imam petintrideset milijonov, ti pa jih nimaš.« In ko je nekoč slišala neko lepo mlado mater, ki je dopovedovala otroku, ki je hotel neko igračo, da tista igrača preveč stane in da nima toliko denarja, da bi mu jo kupila, je vsa zadovoljna stisnila torbico z denarjem k sebi in pomislila, kakšna malenkost bi bil nakup tiste igrače zanjo. Skoraj uživala je ob misli, da tista lepa mlada ženska kljub vsej svoji lepoti in dozdevni sreči vendarle nima toliko denarja, da bi kupila otroku igračo, ki jo želi. »Ti imaš moža in otroka, jaz pa imam denar,« ji je rekla v mislih. »In nikoli ne boš imela toliko denarja, kot ga imam zdajle jaz v torbici.« Bilo ji je kar žal, da ji tega ne more povedati na glas. To bi bilo del njenega maščevanja nad usodo.

In ko si je pomerjala potem v modnih trgovinah lepe obleke, so bili vsi zelo vljudni in ljubeznivi z njo in zdelo se je, da nihče ne opazi njene hibe ali da ga ta sploh ne moti. Čisto naravno so

jo nagovarjali z gospo, ker si je bila kupila poročni prsta in si ga nataknila na levo roko — samo za eksperiment, da bi videla, kako bodo ljudje reagirali na to in če se jim bo zdelo čudno, da je dekle s tako krivimi nogami poročeno. Tedaj je začela sama sebe prepričevati, da morda vendarle ni treba, da bi se vnaprej odrekla sreči, na kakršno upa vsaka ženska. In začela je upati. Če je od daleč opazila kakšno svojo nekdanko tovarišico iz šiviljskega salona ali koga drugega, ki jo je poznal, je rajši zavila vstran, da bi ji srečanje ne spomnilo na njeno nekdanje občutje. Zdaj je živela v drugem svetu in hotela je ostati v njem. Vse drugo naj ostane za njo.

Čez nekaj tednov si je kupila stanovanje v novem bloku, kakršno si je želela — lepo, štirisobno stanovanje z dvema kopalnicama, kar se ji je zdelo višek elegancije in razkošja. Dala si ga je lepo opremiti in bilo je res prijetno, da ji pri tem

ni bilo treba računati za vsako reč, koliko stane. Naročila je in se nato samo še prepričala, če je vse res tako, kakor je želela. In ko je bilo vse pripravljeno in je samo še čakalo nanjo, se je preselila v novo stanovanje. Svojčas je bila obljubila dekletom v šivalnem salonu, da jih bo povabila, kadar se bo preselila v novo stanovanje, toda potem se je premislila. Ni treba, da bi vedele, kje stanuje, ali da bi se navadile hoditi k njej. Bolje bo, da nihče v hiši ne ve, kaj je bila prej in kakšne prijateljice je imela. Zdaj se ji vsi prijazno klamnajo in so vljudni z njo. Potem pa bi jo morda začeli gledati ljudje zviška. Ona pa je bila naveličana tega, da bi jo gledali ljudje zviška. In ko se je vselila v stanovanje, je to praznovala sama pred novim televizijskim sprejemnikom in z dobro večerjo, katero si je naročila iz elegantne restavracije in katero je sama zavžila. Sklenila je namreč, da je bolje, da je tudi domači ne obiskujejo v nje-

nem stanovanju, razen sestre morda, kdaj pa kdaj.

Ker je bila kljub vsemu še vedno skromna, razen kar je zadevalo osebno eleganco, ji je ostalo še lepo število milijonov, za katere še ni vedela, kako jih bo uporabila. Morda si bo uredila eleganten šivalni salon. Še boljše bi bilo, če bi si kupila modni »boutique«. Končno se je odločila za »boutique«. To je bilo bolj elegantno in manj naporno.

Sestra, ki se je bila medtem poročila, jo je prosila, da bi jo vzela za prodajavko v svojo boutique. Toda Marija ni hotela. Ne da bi ne hotela dati sestri kaj zaslužiti. Toda ni želela, da bi domači še vnaprej vedeli za vsak njen korak in vtikali nos v njene zadeve. Sploh pa je sklenila vzdrževati z domačimi čim manj stikov. Preveč so jo spominjali na njeno prejšnje življenje. Zdaj pa si bo uredila življenje po svoje. Bila je odločena pozabiti na tisto, kar je bilo prej, na pomilovalne in poniževalne poglede, katere je lahko brala — tako se ji je zdelo — v očeh znancev in sosedov, na mračne in skrite ure obupa in zavisti, na vsa tista leta prikrivanih bolečin. Le očeta in mater bo šla kdaj pa kdaj obiskat in jima bo nekaj nesla za praznike. Sestri pa je dala rajši dva milijona, da si je lahko kupila stanovanje. In tako nihče od domačih ni več prihajal k njej v stanovanje in v boutique, kamor je nastavila čisto tujo žensko.

Navadno je tudi sama prebila ves dan v svoji boutique, zvečer pa je šla včasih v kino, včasih pa je nekoliko posedela v kakšnem baru ali slaščičarni in opazovala ljudi. Na obeh rokah je nosila široke zlate zapestnice in prstane z velikimi dragulji, nosila je bujno, blond frizuro, kakor si jo je že davno želela, in uporabljala je najboljše francoske parfume. Bila je tako elegantna, da je vzbujala pozornost, kar pa ji ni bilo neprijetno. Na tihem si je celo želela tega. Zdať si je le še malokdaj ogledovala noge v ogledalu. Želela je pozabiti nanje, in hotela je, da bi jih tudi drugi ne videli več in da bi opazili na njej samo tisto, kar ji je lahko dal denar. Pogosto je hodila v najboljše lepotilne salone in včasih se je sama čudila, kako se je spremenila.

Končno se je v nekem baru seznanila s kodrolasim mladeničem, ki je govoril sicer komaj razumljivo narečje — razumela ga je le napol — a ji je bil všeč, posebno njegova olivna polt, velike rjave oči in močni beli zobje. Vprašal jo je, če jo sme zapeljati z avtom do doma, in je privolila. Bil je zares čeden fant. Toda že po drugem sestanku na samem jo je zaprosil, če bi mu lahko posodila en milijon, da bi si kupil nov avto. Kot trgovski potnik potrebuje namreč lep avto, ker to boljše vpliva na kliente. Posodila mu ga je. Čez mesec dni jo je zaprosil še za en milijon, nakar ga dva meseca ni bilo več k njej. Medtem ji je pisal le eno razglednico iz Francije. Ko pa se je spet vrnil, jo je zaprosil že prvič, ko sta bila spet skupaj, še tri milijone, da bi si uredil nekje neko trgovsko zastopstvo. Tedaj je odklonila, ker ni bila neumna. Hotela je storiti to obzirno, da bi ga ne užalila, toda on tega ni mirno sprejel, izrekel je kopico ostudnih psov in se porogal iz njenih nog in njene

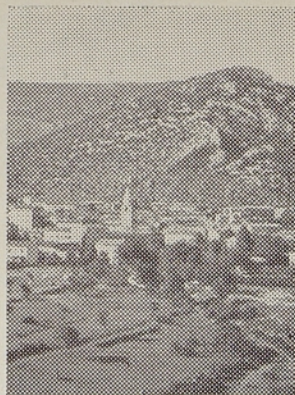
postave in tudi iz njene želje po ljubezni. Zaloputnil je vrata in šel.

Potem je bila spet sama, še bolj sama kot prej. Ni je več veselilo posedati zvečer po barih, ostajala je rajši doma, v svojem lepem stanovanju. Dolge ure je presedela pred televizijskim sprejemnikom, dokler se ni naveličala tudi tega. Potem je posedala rajši v kuhinji, ki se je vsa bleščala v belini. Prej je vedno sanjari o taki kuhinji, obloženi z belimi ploskvami keramike in s policami polnimi dragega porcelana. Na mizi je stala vaza s cveticami iz plastike, ki so bile kot prave. Toda čudno, zdaj je niti to ni več veselilo. Vse je bilo tako mrzlo, tako belo, tako tiho, v vsem se je zrcalil samo njen obraz. Včasih jo je postalo skoraj strah samote in tišine, ki si ju je prej tako želela. Edini glas, ki ga je bilo slišati, je bilo rahlo brenčanje vključenega hladilnika. Poskrbela je bila, da so stene njenega stanovanja dobro izolirali, da bi je ne motili šumi iz sosednjih stanovanj. Zdaj pa ji je bilo tega žal. Saj ni bilo slišati prav nobenega šuma od onstran sten. Komaj da je vedela, kdo stanuje v sosednem stanovanju. Lovila je glasove s hodnika in slišala, kako je včasih pozvonilo na vratih drugih stanovanj in vesele glasove ljudi, ki so se pozdravljali ob prihodu ali odhodu. Samo pri njej nikoli ni pozvonilo, nikoli več, odkar je tisti mladenič zaloputnil vrata za seboj. Včasih si je kar želela, da bi se vrnil, in dala bi mu tudi tiste tri milijone in najbrže tudi več. Toda ga ni bilo.

Z domotožjem je mislila na nekdanje življenje v domači hiši in na delavnico. Tam se je imela vsaj s kom pogovarjati, vedno se je kaj dogajalo, ljudje okrog nje so govorili, se jezili, pritoževali, godrnjali, se smejali, se prerekali in tudi preklinjali, toda v vsem tem je bilo čutiti strujenje življenja. Lahko jim je pokazala svojo nevoljo, lahko je nad njimi iztresla svoj skriti obup in razočaranje, če je čutila potrebo po tem, lahko pa je tudi molčala, če je hotela, a vedno se je čutila olajšano, vedno je imela občutek, da je nekdo kraj nje, na katerega se lahko obrne, v nevolji ali z nasmehom. Vedno je bil blizu nekdo, ki je bil pripravljen sprejeti oboje, pa četudi še tako brezbrizno. Tu pa ni bilo nikogar, samo te mrzle, bleščeče stene iz keramičnih ploščic in plastike. Vse je bilo tako tiho... tako zelo tiho... Če je prižgala radio ali televizijo, se je glas iz aparata kar čudno slišal v tej tišini, kakor bi se norčeval iz nje. Zgrozila se je in spet naglo ugasnila aparat.

In potem je prišel tisti večer, ko te tišine ni mogla več prenašati. Obupno je zajokala, a tudi njenega joka ni slišal nihče razen belih keramičnih sten. Tedaj je začela tolči s pestmi po teh bleščečih, mrzlih ploskvah, in končno je začela v divjem besu razbijati vse okrog sebe, belo kuhinjsko opremo, krožnike, televizijski sprejemnik. Tedaj je končno pozvonilo tudi pri njenih vratih. Zvonilo je dolgo in močno, dokler se ni vzdramila iz svojega obupa. Šla je odpret, a še vedno je krčevito jokala. Obzirno so jo prišli za roke in mirno jim je sledila v rešilni avto.

OB PRODORU INDUSTRIALIZACIJE

Eden izmed pomembnih političnih dogodkov, ki smo mu bili priča v zadnjem času na Tržaškem, je prav gotovo odpoved političnega sporazuma med strankama leve sredine (Krščansko demokracijo in Združeno socialistično stranko) in Slovensko skupnostjo. Sporazum je odpovedala slovenska politična organizacija, ki očita ostalima strankama, da podpirata in se zavzemata za izvedbo načrta, po katerem bi se področje Ustanove tržaškega industrijskega pristanišča (EPIT — Ente Porto Industriale Trieste) razširilo na nadaljnjih 310 hektarov, od katerih jih je 165 v mejah občine Dolina. Izvedbo tega načrta pa bi po mnenju Slovenske skupnosti predstavljala kršitev političnega sporazuma, sklenjenega v januarju tekočega leta, ki je med drugim predvideval dovolj jasen postopek za vsako morebitno nadaljnje širjenje Industrijskega pristanišča za potrebe industrijskega razvoja Trsta.

Bližnji in najbrž glavni vzrok politične krize je vprašanje lokacije tovarne »Veliki Motorji«, ki jo po sklepu Medministrskega odbora za gospodarsko programiranje (CIPE) morata IRI in FIAT zgraditi v zameno — vsaj delno — za predvideno dejansko likvidacijo tržaške ladjedelniske industrije (Sv. Marko; Tovarna strojev itd.). Ko se je sklepal sporazum, so predstavniki koalicijskih strank seveda ta program poznali, vendar je bilo glede lokacije »Velikih Motorjev« rečeno, da bo ta pri Orehu, to je na področju miljske občine.

Vprašanje je postalo kočljivo, ko so izvedenci omenjenih družb odklonili gradbeno zemljišče pri Orehu, češ da bi za utrjevanje tal, sestavljenih iz naplavin, potrebovali 10 milijard več investicij in bi se dela zavlekla tri leta čez predvideni rok. Družbi sta zato predlagali, naj se tovarna zgradi ali na Krasu (med Prosekom in Zgonikom) ali izven tržaške pokrajine, in sicer pri Ronkah v goriški pokrajini.

Italijanske vladne stranke so odločno odbile ta predlog in naposled dosegle, da sta IRI in FIAT pristali, naj se tovarna zgradi med Domjom in Boljuncem v dolinski občini. Tovarna potrebuje takoj kakih 70 ha zemljišča, a si hoče že zdaj zajamčiti nakup nadaljnjih 80 ali 90 ha zemlje za druge bodoče dejavnosti v svoji neposredni okolici. Tako pridemo do skupnih 165 ha zemlje, ki bi od sedanjih lastnikov prešli najprej v last Ustanove industrijskega pristanišča in po izvršenih ureditvenih

delih (ceste, vodovod, elektrika, kanalizacija itd.) v last družb IRI in FIAT.

INDUSTRIALIZACIJA POVZROČA VIDNE SPREMEMBE

Nimamo tu dovolj elementov za objektivno presojo (podpisani tudi ni izvedenec za ta vprašanja), ali res ni druge, boljše rešitve tega važnega problema. Zato bomo skušali na tem mestu razmišljati o vprašanju industrializacije in urbanizacije na splošno. Pri tem bomo imeli pred očmi zlasti dejstvo, da povzročata njun razvoj vidne spremembe socialno-profesionalnega statusa slovenskega prebivalstva na tržaškem podeželju, ki so tembolj pospešene, ker zaradi industrializacije in urbanizacije naše prebivalstvo preneha biti lastnik zemlje, ta pa je eden izmed faktorjev, brez katerega ni možen noben gospodarski razvoj.

Prva, najbolj vidna posledica tega razvoja je za naše prebivalstvo izguba pomembnega kapitala, ki je nikakor ne more odtehtati še tako pravična odškodnina (v mnogih primerih zaradi prisilnega razlastitvenega postopka je sploh ni) in ki je tembolj občutna, ker naši ljudje — kot posamezniki — na splošno niso in tudi ne morejo biti takšni gospodarski izvedenci, da bi znali prejeto odškodnino naložiti v donosne dejavnosti. Odškodnina se navadno potroši za popravilo ali izboljšanje stanovanj, za nakup gospodinjskih strojev ali avtomobila, tako da od nje kmalu ne ostane nič.

OPUŠČANJE KMETIJSKEGA DELA

Druga posledica je vedno večje opuščanje kmetijskega dela, zlasti živinoreje in vinogradništva, ki je doslej vendarle pomagalo mnogim našim družinam nekoliko zaokroževati in dopolnjevati dohodka ter ljudi zaposljevati tudi po delu v tovarni, medtem ko bodo odsej brez teh »navrhnih dohodkov« ter bo hkrati postalo bolj pereče vprašanje, kako pametno in koristno prebiti prosti čas.

KRČENJE SLOVENSKEGA NARODNOSTNEGA OZEMLJA

Tretja nujna posledica je vedno večje krčenje že tako skromnega slovenskega narodnostnega ozemlja, z nastajanjem novih narodnostno mešanih področij ali celo novih področij z italijansko večino,

*Okoli prelepih domačij in njiv
v Boljuncu se stiska obroč in-
dustrijskega vdora*

kar bo zopet negativno vplivalo na celotno življenje slovenskega ljudstva prizadetih krajev.

Glede na takšno perspektivo, ki se nam zdi realna, se slovenska manjšina po svojih predstavnikih seveda ne sme vdajati pesimizmu in križem rok čakači na razvoj dogodkov, še najmanj pa si delati utvare, da bosta kaka vitimistična gesta, kaka majhna in prehodna kriza v tej ali drugi krajevni upravi mogla bistveno spremeniti tok dogodkov.

TREBA JE TUDI V SPREMENJENIH OKOLISČINAH ZAGOTOVITI MANJSINI RAZVOJ

Prav v tem težavnem trenutku bi morali slovenski predstavniki napeti vse svoje umske sile in izbrati tako politiko, ki bo sposobna slovensko manjšino ne samo ohraniti pri življenju, temveč ji tudi

v spremenjenih zunanjih in notranjih okoliščinah zagotoviti maksimalen razvoj. Po tako jasno postavljenem cilju je treba nujno tudi določiti sredstva za njegovo uresničenje.

NAŠA PRISOTNOST

Eno glavnih sredstev bi po našem bili prisotnost in aktivna soudeležba slovenskih predstavnikov v vseh tistih organih, ustanovah in komisijah, ki industrializacijo, urbanizacijo ter sploh celotni gospodarski razvoj programirajo in izvajajo. V tem pogledu smo do sedaj žal prav malo ali nič naredili. Koliko slovenskih izvedencev in političnih ter drugih predstavnikov je na primer proučilo osnutek načrta o deželnem gospodarskem razvoju, ki ga je pripravil deželni odbor in ki je že več mesecev

predmet razprav na ravni italijanskih strank in drugih italijanskih organizacij teh ustanov? Koliko Slovencev se dalje zanima za deželni urbanistični načrt, ki se sedaj pripravlja? Če sodimo po tem, kar je bilo napisanega v slovenskem tisku, se zdi, kot da se nas te zadeve nič ne tičejo. Gre za našo malomarnost ali za našo nesposobnost? Tudi pri delih za sestavo medobčinskega regulacijskega načrta za Tržaško je naša sedanja udeležba odločno nezadostna.

Iz tega, kar smo pravkar navedli, pa jasno izhaja, da bi naša hotena odsotnost, naš umik z odgovornih mest utegnila imeti hude posledice. Ena najhujših posledic tega umika bi bila, da bi postala nemogoča resna razprava o tem, kakšna naj bo protidajatev za odvzeto zemljo. Ne mislimo tu na pravično in primerno denarno odškodnino, ki je izven razprave, temveč na trdna jamstva za zaposlitev naših ljudi v industriji sami ter zlasti za pomembne koncesije na področju terciarnih dejavnosti, kot sta na primer prevoznništvo in trgovina.

Gotovo obstaja še vrsta drugih političnih instrumentov, ki morejo prispevati k uresničenju postavljenih ciljev. Ta sredstva pa morajo izbrati in določiti predvsem tisti, ki so v vodstvu političnih organizacij, saj to spada med njihove dolžnosti in v njihovo pristojnost.

RAZVOJ SLOVENSKE MANJSINE NI ODVISEN SAMO OD STROGO POLITIČNEGA DELA

Toda obstoj in razvoj slovenske manjšine ni odvisen samo od strogo političnega dela, od ukre-

pov, ki sodijo v ožjo pristojnost političnih strank, temveč tudi od vrste drugih činiteljev, med temi zlasti takih, ki spadajo na področje kulture, prosvete, gospodarstva. Nobenega dvoma ni, da bo nadaljnji obstoj in razvoj slovenske manjšine, zlasti glede na proces industrializacije in urbanizacije, vedno bolj odvisen od tega, ali bo manjšina imela na razpolago čimveč takih sredstev, ki jo bodo lahko usposobila, da bo sorazmerno s svojo številčno močjo uspešno tekmovala s tukajšnjim večinskim narodom na področju kulture, prosvete, strokovnosti itd. To so tista sredstva, ki bodo v največji meri preprečevala asimilacijske težnje, katere so tesno povezane s pojavom industrializacije in urbanizacije. Zato pa so potrebne dobre slovenske šole vseh vrst in stopenj, krvavo so potrebni strokovni zavodi, tehnične šole za usposabljanje vajencev in tehnikov; potrebna je čimbolj razvejana prosvetna dejavnost, živahno športno udejstvovanje; potrebni so kvalitetni kulturni centri (kot so na primer gledališče, revijalni in dnevni tisk, radio), posodobljeno versko delovanje z ustreznimi sodobnimi pastoralnimi prijemmi, skrbna socialna akcija, znanstveno raziskovalno delo itd. Izredno važno je nadalje vprašanje gospodarstva, ki danes gotovo zastaja za razvojem.

Zadnji dogodki na Tržaškem prav gotovo kažejo, da smo Slovenci na nekakšni prelomnici, ko moramo kritično pregledati vse svoje dosedanje delovanje, se otresti nepotrebnega balasta in v svojem javnem delu pogumno seči po vseh tistih prijemih, ki jih zahteva sedanja nova doba.

SLAVKO

OČE

Oče,
slišiš, oče,
da sin tvoj joče
sredi sivih sipin?
Za tabo hoče,
med sive ciprese...
Dvigni mi zavese
vse naokoli,
da žejni boli
napijem!

In sem te videl,
zašepetal:
poglej,
povej...
Zastrte oči,
strjene ustne:
spiš!

MORJE ŽIVLJENJA

Morje burno valovi,
neumorno se lovi,
val za valom,
do obzorja,
nato izgine:
kot val življenja...

Postal sem
kot sveča brez stenja,
ki ne gori;
brez življenja,
kot je mrtva pesem,
ki ne prihaja iz srca.

Morje burno valovi,
neumorno se lovi,
val za valom,
do obzorja,
nato izgine:
tako življenje mine!

Pripovedovali so mi o človeku, ki se je po dvajsetih letih begunstva vrnil na kratek obisk v domovino. Njegova zgodba je enostavna, podobna tolikim drugim: Leta 1945 je zbežal čez Karavanke v Avstrijo. Od tam je prišel v Italijo, od koder se je izselil v Združene države, kjer je v nekaj letih dobil ameriški potni list. Pred kratkim je prišel v Evropo. Prepotoval je Francijo, Nemčijo, Italijo in Avstrijo, kjer se mu je tudi porodila želja, da bi obiskal Slovenijo. Prej se je bil namreč zaklel, da Slovenije ne obišče, tudi z ameriškim potnim listom ne. Toda ko je z družino potoval po Rožu in z avstrijske strani občudoval Karavanke s Kepo, Peco in Zelenico, ga je na lepem prijelo nekaj kot domotožje in se je odločil in šel. Ko se je vozil proti domači vasi nekje v Bohinjskem kotu, je nenadoma ustavil vozilo, izstopil, naredil nekaj korakov po pokosenem travniku, pokleknil in poljubil tla. Potem se je vrnil k vozilu in domači, ki so ga tam čakali, so opazili, da je imel vlažne oči. Čudili so se, a so molčali.

To zgodbo sem slišal pred časom. Nanjo sem se spomnil poleti, ko sem kolovratil po Gorenjski nekje med Bledom in Bohinjem. Toda prav nič čudna se mi ni zdela. In tudi danes se ji ne čudim. Čudim se le tistim, ki po dvajsetih letih ne želijo storiti tako kot on, ki se je zaklel pred dvajsetimi leti.

☆

To je zgodba drugega človeka. Pripovedoval mi jo je sam v neki gostilni nekje na Dolenjskem: Pred

UTRINEK IZ NEBES POD TRIGLAVOM

Morda se v slovenskem Ednu, v naročju Julijskih Alp ni prav nič izpremenilo, odkar je Črtomir iskal v njem zavetja in je v njem dozorela velika odločitev... Dno jezera čuva iste skrivnosti, voda plivka ob prodnati breg, od koder postrv in lipan prestrašena smukneta v temne globine ob zvoku človeških korakov.

Mislím, da prav zaradi tega privablja bohinjski kot bolj ljubitelje narave in tihote, kot pa ljubitelje hrupnih počitnic in zabave. Ni težko naleteti na skrajnem koncu jezera na človeka, ki je na pogled bolj divjaku ali povodnemu možu podoben, ker se je ves predal primitivnemu načinu življenja: koplje se in se sonči, kuha si in pere, nabira trave in zelišča za herbarij ter se v duhu pripravlja na gorsko turo, ki jo ima v načrtu za prihodnje dni. Nekega jutra bo na vse zgodaj zbasal svojo miniaturno hišico v vrečo ter se napotil visoko v gore: po dolinah bodo takrat še ležale bele in goste megle ter naznanjale lep in sončen dan; iz Stare Fužine bo živina začela odhajati na pašo, preko Hudičevega mostu, čez slikoviti gorski vintgar in globoko spodaj se bo v vodnih hlapih penila in bobnela Mostnica preko zelenih zlizanih skal. Iz megle se bodo ozirali vrhovi Vogarja, Pršivca, Komarče, Komne in Vogla, ki je najbolj poznan enodnevnim obiskovalcem Bohinja, ker jim po kratkotrajni vožnji z vzpenjačo nudi zares krasen pogled na jezero in bližnje vrhove.

Ob vsakem nedeljskem jutru zazvoni od cerkvice sv. Janeza Krstnika, ob mostu nad jezerom, kjer duhovnik daruje mašo v senci bogatih srednjeveških in renesančnih fresk. Kmalu nato se oglasi zvon pri Sv. Duhu na nasprotnem bregu in nato še v Stari Fužini. Če se potrudimo k nedeljski maši v bližnjo Srednjo vas, se utegne zgoditi, da doživimo prijetno presenečenje: cerkev je, kljub hudemu nalivu, nabito polna, zlasti moške mladine; domači zbor poje lepo in ubrano, župnik je uvedel vse novosti pokoncilskega bogoslužja. Po končani službi božji prisostvujemo koncertu modernih naboznih pesmi; pred oltarjem stoje bogoslovci, bodoči jezuitje, ter pojo ob spremljavi električne kitare pesem o »misijonarju, ki je šel daleč v svet«... Pod oboki skrite gotske cerkve valovijo moderni ritmi in melodije.

Zunaj se je med tem zvedrilo in vrhovi vabijo v kraljestvo očnic in kozoroga: tam gor so višave, melišča in prepadi, kjer se končuje resničnost ter se pričanja pravljíčnost potovanja od kože do kože. Kamorkoli boš krenil, te bosta pot in srce vodila v naročje Triglava: čez planino Uskovnico ali skozi samotno in zeleno dolino Voje, iz katere je menda sama peklenska hudoba speljala pot v strmino, preko rebri in prepadov, ali mimo Savice preko sedmerih Triglavskih jezer; morda pa boš krenil skozi Srednjo vas na Pokljuko in od tu čez Rudno polje in Studorski preval, vedno k istemu cilju, k stolpu župnika Aljaža, ki se je hotel lepotam gorskega velikana oddolžiti s prelepo pesmijo »Oj Triglav, moj dom«. Srečal boš divjega in bradatega pastirja, okusil dobrote zavetja v nevihti, utrgal drobno triglavsko rožo, pre-

plašil gamsa in svizca, okusil grozo bliska in groma in užival ob igri oblakov in vetrov. Jezero se ti bo smejalo iz daljave, stisnjeno, skrito, drobno ogledalce, ki so ga sončni žarki priklicali iz niča. In romal boš dalje, kot da so ti noge postale »perpetuum mobile« in opravičilo za svoje početje boš našel samo še v spoznanju, da tebi

»tebi se hoče čarobnih noči
in neba, ki se koplje v zarji
in goščav, kjer hrupa človeškega ni
in v gorah pode se viharji.« (Župančič)

In ko se vrneš v dolino, boš nosil v sebi tihoto vrhov; hodil boš skozi gozdove in vasi; iz katerih diha preteklost nebes pod Triglavom, če znamo hoditi po njih z odprtim srcem in odprtimi očmi.

Ni lahko zazreti se v duhu sto milijonov let v preteklost, v čas rojstva te gorske koline, ko se je zaradi pritiska nastajajočih Julijskih Alp in Jadranskega morja zemlja na tem mestu začela krčiti in je tako nastala plitva kadunja, ki je v njo od vzhoda, preko radovljiške kotline, vdrlo morje ter pustilo v Spodnji dolini mnoge sledove: med skalami najdeni ostanki morskih živalic, predvsem obalne školjke. In vendar si tu ob vsakem koraku skoroda prisiljen, da se ob tej preteklosti ustaviš, ker ti posebnosti zemeljske plasti o njej govorijo od Jereke in Senožeti ter Zgornje Bohinjske doline, do Češnjice in Srednje vasi. Tako zemlja pripoveduje svojo zgodovino; in danes vemo, kako se je morje, ki je zalilo kadunjo, pozneje spremenilo v jezero in izginilo, ker so ga zasule reke... Tako izvem, kdaj si je Sava začela utirati pot v gorenjsko kotlino in kako je predstavljala zdaj sem zdaj tja svojo strugo ter pustila za seboj terase in suhe doline, ki naj bi pričale o njej.

Nekdanje jezero so zasule reke, da je izginilo; šele v ledeni dobi so nastali pogoji za novo jezero, ki pa je segalo mnogo više in dalje kakor danes; ko so na primer gradili pot na planino Uskovnico, so naleteli na lepo vidne jezerske plasti, kar pomeni, da je nekoč jezero segalo do tam.

Mnogo pa je na tem koščku slovenske zemlje tudi drobec in spominov na bližnjo preteklost naroda, ki danes na njej živi in ustvarja. Prikaz železarstva iz časov Žige Zoisa nad vasjo Studor govori o tedanjih slovenskih ljudeh, ki so v Stari Fužini in Bohinjski Bistrici topili železno rudo in od katerih se nam je vse do danes ohranil original topilne peči; in vemo o istih ljudeh, da so v gori Rudnici nad Studorjem kopali boksitno rudo; v istih krajih so se ohranile nekdanje sušilnice za predelavo lanu, iz katerega so izdelovali domače platno. Se srečujemo ostanke domače umetnosti; umetniško izdelane kljuke, lepo izrezljana hišna vrata, skednje, kozolce in okna s starimi železnimi križi, iz katerih padajo živobarvne begonije. Vse govori o trdoživem in delavnem alpskem ljudstvu z bogato kulturno preteklostjo, ki nam bo pokazalo pot v Koprivnik, kjer je živel in ustvarjal pesnik Valentin Vodnik, k Zoisovemu gradu v Bohinjski Bistrici z zanimivo stolpno uro, k slapu Savice, kjer veje Prešernov duh, k Ajdovskemu gradu...

To je svet nebes pod Triglavom, v njih leži naše največje in morda najlepše jezero. Lepo in privlačno v vsakem letnem času, doživlja v jesenskih dneh pravo zmagoslavje. Nad njimi leži zlata atmosfera, v njej so se zgostile luči in barve v negibno zamaknjenost; in v njo se spušča obarvano listje s počasnostjo besede ob slovesu. In to je slovo, veliko slovo od poletja, ob zvokih koncerta, ki v njem, namesto instrumentov, igrajo barve svojo mogočno melodijo.

približno desetimi leti se je kot dvajsetleten fant izselil v Nemčijo, kjer je takoj našel primerno delo in se kmalu nato oženil z Nemko. Njun zakon je bil srečen. Kupila sta hišo in dobila sina. Toda ko je bil otrok star točno dve leti in dva meseca, je mlada žena umrla. Povožil jo je tovarnjak. Zdaj, šest let po ženini smrti, je mož prišel prvič na obisk v domovino. Sicer pa v Sloveniji nima več nikogar, pravi, razen prijateljev. Mož ima danes kakih trideset let. Ko mi vse to pripoveduje, ga občudujem. Občudujem ga zaradi odkritosti, preprostosti, s katero pripoveduje o sebi, o svoji pokojni mladi ženi, o otroku, ki ga pred menoj boža in treplja po rami. Skoraj bi rekel, da pripoveduje hladno pa vendar čutim v njem tudi nekaj prizadetosti. Tako prenašajo udarce močni, si predstavljam. Toda medtem ko z menoj kramlja v dolenskem narečju, govori z osemletnim dečkom nemško. Nič ga ne moti, da s svojim sinom govori v jeziku tistih, ki so mu pobili starše in brate. Seveda, z njim govori v jeziku svoje pokojne žene, njegove matere... Potem govoriva o standardu, o dinarjih in o markah. Mlajši človek, ki sedi pri drugi mizi, se od časa do časa spusti z nama v pogovor. Občuduje ga. O kotu pri vratih sedi starček, tih in otožen zre v steklenico piva, ki jo ima pred seboj in ne reče ničesar.

Za točilno mizo stoji gostilničarka in nas posluša.

»75.000 mark, ali veste koliko je to denarja?« razlaga mladi vdovec, kot da bi iz devete dežele prinašal neukemu ljudstvu čudežno skrinjico polno zlatih tolarjev. In pri nas stane toliko, pri vas...

Dalj ga poslušam in bolj se sprašujem, ali gre ljubezen skozi želedec? Tudi ljubezen do domovine? Ko

OB POLSTOLETJU OKTOBRSCKE REVOLUCIJE

Petdeset let je že poteklo od žalostnih in dramatičnih dni februarске revolucije, katere se danes skoraj nihče več ne spominja in od oktobrske, katero komunistične partije po vsem svetu proslavljajo kot začetek socialističnega vladanja. Petdesetletnico slave v Sovjetski zvezi in to petdesetletnico slave to jesen tudi režimi, ki izhajajo iz te revolucije. Oktobrska revolucija leta 1917 je bila dejansko državni udar proti prvi demokratski vladi v Rusiji, nekaj mesecev po njenem nastanku. Udar je uspel po naključju sovpadanja treh izrednih okoliščin:

razpadanje ruske fronte in zaledja v prvi svetovni vojni;

pravočasni prihod Lenina v Petrograd;

in neverjetno oklevanje Kerenjskijeve vlade. (Ugotovitve mednarodnega simpozija v Berlinu, od 4. do 8. septembra 1967.)

Dvajseto stoletje stopa v zgodovino s pečatom dveh žaloiger, prve in druge svetovne vojne, ki sta pretresli vse človeštvo in zahtevali milijonske žrtve. Ti dve svetovni vojni sta spremenili sliko zemeljske oble, zrušili stare države in ustanovili nove, premaknili središče svetovne politike iz starih prestolnic v nove, pripeljali nove narode na svetovno igrišče in z nezadržanim duhom razvoja moderne tehnike ustanovili novi svet. Vse te spremembe in dogajanja, ki so še v vednem nastajanju, pa niso segla tako globoko v dušo človeštva, kot je to bilo z najusodnejšim dogodkom tega stoletja, z rusko revolucijo.

Ruska revolucija pomeni preobrat v zgodovini človeštva, pomeni zaton enega in vzpon drugega družbenega sistema in vsega, kar je s tem v zvezi. Ob tej revoluciji so oznanjali vero, da je treba praktično izvesti, kar je Marks učil pol stoletja prej v svojem »Kapitalu«, da se ustvari na zemlji raj. Da bo proletariat dosegel že tu na zemlji, v svojem življenju, rajsko srečo, katero ljudem obljublja vera po smrti.

Ruska revolucija je pred pol stoletjem ogrela generacijo fanaticov in izzvala v Rusiji strašne žrtve. Ima pa še danes, po petdesetih letih, moč, da krmi z isto nepremišljenostjo in brezrazumnostjo mlade generacije milijonskega kitajskega naroda. Sila, ki je razplamtela rusko revolucijo je bila ogromna in njen pomen velik. Toda po petdesetih letih še mišljenja niso izčiščena in njeno mesto v svetovni zgodovini še ni dokončno dognano. Še več, zdi se, da še ni vse povedano, kar bi moralo in moglo povedati, da še niso poznana in dognana vsa dejstva. Brez tega pa je težko podati dokončno sodbo o dogodkih, ki so svet pretresli do temeljev.

DVE REVOLUCIJI

Ruska revolucija predstavlja vrsto dogajanj, ki so vzročno sledila druga iz drugega. Kot dva menika pa stojita datuma: 16. marec 1917 (po Julijemskem koledarju), ko je bila sestavljena začasna vlada in ukinjen carski režim ter 7. november, ko so boljševiki nasilno vrgli vlado Aleksandra Kerenskija in postavili svojo vlado, ki traja še danes. Prvi mejnik je znan kot februarска revolucija, delo liberalcev in zmernih demokratskih sil, ki so težile za tem, da na parlamentarni vladni način pripeljejo Rusijo v krog naprednih zapadnih držav. Drugi mejnik pa je poznan kot oktobrska revolucija, delo revolucionarne manjšine, delo boljševikov, ki so za vsako ceno hoteli priti na oblast, da bi z vlado proletariata izvedli Marksovo teorijo. Februarска revolucija je Rusom vlila upanje na srenejše čase, oktobrska pa je ubila dušo ruskega naroda, ki se šele sedaj z novimi rodovi dviga izpod udarcev, ki mu jih je zadal Leninov komunizem in Stalinove čistke. Zato je treba vedeti, da ima ruska revolucija dva dela: pozitivnega in negativnega. Ne mislim naštevati negativnih strani carskega režima, od degeneracije vodilnega družbenega razreda, ki je bil nesposoben, da vodi veliko državo od Petrograda do Vladivostoka, pa do zvižanosti ruske carice, ki je pod vplivom tajinstvenega napolanalfabeta Rasputina vplivala na neodločnega carja Nikolaja II. ter do globoke razlike, ki je bila med meščanstvom in mužíki, med bogataši in siromaki, med izobraženstvom in delavstvom, med vladajočimi in podložnimi. S te strani je bila težnja naprednjakov, da uvedejo v Rusijo pravičnejši politični sistem in vnesejo demokratične ideje in parlamentarni režim, popolnoma upravičena. Toda njihova ljubezen do svobode je bila večja kot pa njihova sposobnost, da to svobodo tudi ohranijo. (Schapiro: *The unresolved question of the Russian revolution*). Liberalne sile se niso mogle upreti boljševikom, ker niso hotele začeti z bratomornim bojem in ker niso mogle verjeti, da bo Lenin tako neusmiljen in tako drzen, da bo zrušil demokratični red ruskih liberalcev in da bo postavil diktaturo manjšine. Oktobrska revolucija je bila izdaja revolucionarne misli in je zato težko najti objektivno opravičilo.

MIT OKTOBRSCKE REVOLUCIJE

Ker je oktobrska revolucija pomenila izdajstvo borbe ruskih revolucionarjev, so jo boljševiki polegendarili in jo dvignili v mit. Najboljši dokaz za to nam nudijo gola dejstva iz sovjetskih virov.

Uradna zgodovina ruske revolucije je izšla v petih zvezkih pod naslovom »Zgodovina meščanske vojne v ZSSR«. Prvi zvezek je izšel leta 1935. V tem zvezku je zapisano, da je oktobrsko revolucijo vodil Stalin kot načelnik nekega vojaškega partijskega središča v Petrogradu. Drugi zvezek je izšel leta 1942 pa govori o udeležencih oktobrske revolucije tako, kot so se ti zadržali za časa velikih čistk. O likvidiranih boljševikih sploh ne govori, kot da ne bi nikdar živeli. V ostalih treh zvezkih, ki so izšli za Hruščeva, pa so popolnoma pozabili na Stalinovo vlogo, ki jo je tako poveljeval prvi zvezek, Leninov mit pa je ostal tak, kot je bil. Lenin je predstavljen kot edini organizator in duša oktobrske revolucije.

Oktobrsko revolucijo je vodil Leon Trocki. V »Zgodovini ruske revolucije«, ki jo je objavil v izgnanstvu leta 1932, je pristransko, vendar podrobno pojasnil dogodke, iz katerih je jasno, da je bil Stalin v tistem času skoraj nepoznan, in da je vojaško partijsko središče navadna izmišljotina stalinističnih propagatorjev. Vnet boljševik, Amerikanec John Reed, trdi, da je bila vloga Trockega odločilna, Stalinova pa ni niti obstajala. Ko so gradili mit o Stalinovi vlogi, so boljševiki poveljevali vlogo Lenina. Lenina so predstavljali kot človeka, ki je nenehno delal in načrtno pripravljaval oktobrsko revolucijo že leta in leta prej. Mit o Leninovi genialnosti na zapadu ponavljajo še danes. Resnica pa je popolnoma drugačna. Lenin je 22. januarja 1917, nekaj tednov pred februarso revolucijo v Zürichu dejal: »Mi iz starejše generacije morda ne bomo doživeli, da bi videli pogubnosti prihajajoče revolucije...« Tedanji britanski podkonzul v Moskvi Brus Lokart je letos izdal knjigo, v kateri trdi: »Ljudje, ki danes pišejo o Leninu, kot nezmisljivem polbog, pa ga niso nikdar poznali in nikdar doživeli revolucije, pravijo, da je odklonstvo, če kdo trdi, da Lenin ni planiral kot genij meseca in celo leta vnaprej. Delal je napake in se ni pokazal vedno kot junak. Bil je več v izkoriščanju napak svojih nasprotnikov...«

ODGOVORNOST DESNICE

Ni dvoma, da so Leninovi nasprotniki napravili celo vrsto napak. In kdo so ti krivci? Z leve in desne kažejo kot krivca tedanjega predsednika začasne vlade Aleksandra Kerenskija. Ta, še živeča priča ruske revolucije je, v svojih lani izdanih spominih, ponovil obtožbo proti temnim desničarskim reakcionarnim silam, ki so hotele zadušiti ruski liberalni dih in rusko demokracijo ob njenem rojstvu. Te sile so se nezvestno združile s skrajno levo in vrgle začasno Kerenskijevo vlado.

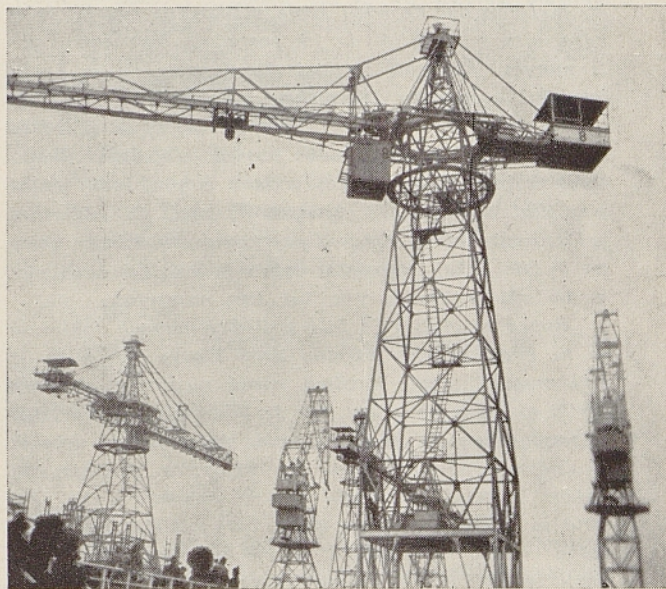
Omenja se ime generala Kornilova, ki je avgusta 1917 prišel s fronte v Petrograd in namesto, da bi podprl Kerenskija, je zrušil začasno vlado. S tem je potrdil bojazen, ki so jo širili boljševiki med narodom, da Rusiji ne preči nevarnost z leve, temveč z desnice. Kornilov korak je prišel boljševikom prav, saj so bili zaradi neuspelega puča mesec dni prej popolnoma kompromitirani. Lenin se je že umaknil na Finsko in skupina vodilnih boljševikov se ni smela več pokazati med revolucionarji. Kerenski, ki je moral organizirati odpor proti skrajni levi in desnici, se je znašel sredi sovražnikov. Vse je bilo proti Kerenskiju, piše Lokart, celo francoska in britanska vlada nista razumeli širine

in značaja revolucije. Bili sta na strani Kornilova in blatili Kerenskija in mu postavljali zahteve, katerih ne on, najmanj pa ti generali niso mogli izpolniti. Zavezniške vlade se niso zavedale, da se v Rusiji odigrava svetovna revolucija, ki pomeni preobrat v evropski in svetovni zgodovini.

Ruski revolucionarji sami se niso zavedali nevarnosti, ki so jo predstavljali boljševiki. Boljševiki so bili majhna skupina, ki so celo po oktobrski revoluciji v ustavodajni skupščini 18. januarja 1918 imeli le 168 od vseh 703 predstavnikov. Kaj je to pomenilo, ko so celo social-revolucionarji imeli 380 predstavnikov v isti skupščini. Lenin je dal namig svojim mornarjem, naj razenejo to svobodno izvoljeno skupščino, ker se ta ne bi mogla nikdar sporazumeti s skrajnostjo boljševiškega totalitarizma. Umerjeni ruski demokratiški elementi so podcenjevali Leninovo drznost in izgubili možnost politične borbe. Milostni udarec pa je ruski demokraciji dala desnica, ki je v svoji mržnji metala v isti koš vse upornike proti carski samovladni kot sovražnike Rusije. Lenin pa je znal izkoristiti napake svojih nasprotnikov.

BOLJSEVIKI SODELUJEJO Z NEMCI

Lenin se je okoristil z uslugami, ki so mu jih nudili sovražniki Rusije. Vezal se je z Nemci in to ne s social-demokrati. Imel je zveze z nemškimi militaristi, ki so vodili vojno proti Rusiji in Srbiji, ki so ubijali Ruse in nemške socialiste. Po petdesetih letih je mogoče o tem podrobneje govoriti, ker so po drugi svetovni vojni prišli v zavezniške roke tajni nemški arhivi iz tiste

dobe. Slična farsa se je ponovila leta 1939 z Molotov-Ribentropovim sporazumom o četrti delitvi Poljske. Nemci so se odločili, da bodo podpirali tiste ruske sile, ki bi mogle v Rusiji izvesti revolucijo in tako ohromiti rusko-nemško fronto. Nemčija je prav tako podpirala separatistične težnje na Kavkazu, v Ukrajini, na Poljskem in na Finskem. Tajinstvena je osebnost Aleksandra Parvusa, ki je leta 1905 s Trockijem organiziral stavke v Petrogradu, leta 1915 pa ga najdemo v Berlinu. V nemških arhivih so našli njegove načrte, naj

dado Nemci denarna sredstva ruskim revolucionarjem, da bodo organizirali železniške stavke, osvobodili sibirске politične jetnike, v inozemstvu pa se naj izvede akcija židovskega javnega mnenja proti ruskemu režimu, ki je bil često proti Židom. Za to delo je Parvus prejel milijon mark. Estonec Keskuele je razpolagal z dvajset tisoč funti in pomagal Leninu in njegovim. Prenašal je tudi Leninovo propagando iz Švice v Berlin, kjer so jo razmnožili, pošiljali na rusko fronto in med vojsko širili malodušje. Lenin je prejel od Nemcev večjo vsoto za

nih, nepoučenih in lahkovernih mladih ljudi, ki zaupajo vsakomur, ki jim zna demagoško pridigati.

Boljševiki so obljubljali takojšen konec vojne, vrnitev z bojišč in delitev zemlje. Če ne bi bilo te vrste ljudi, katerih so se boljševiki v zadnjem trenutku postužili v svoje namene, ne bi mogli priti na oblast.

Da so boljševiki mogli ostati na oblasti še po revoluciji, je vzrok v tem, da je izginila prav ta prva družbena skupina, katero so boljševiki v času revolucije izkoristili za svoje cilje. Ker ni bilo proletariata, v katerega imenu so oni vladali, so boljševiki postali nezamislivi oblastodržci.

SMISEL RUSKE REVOLUCIJE

Oktobrsko revolucijo razlagajo marksisti in leninisti kot nujni rezultat družbenega razvoja, naslonjena na gospodarske faktorje. Kako naj sodimo to trdi tev? Komunistični režim, katerega so boljševiki naložili ruski družbi, ni prišel na oblast po naravni poti gospodarskega razvoja, po znanstveni socialistični teoriji, temveč ji je bil nasilno vrinjen z grobo politično silo. Rusija v tisti dobi ni imela razvitega delavskega razreda, niti zavestnega proletariata. Kapitalistični sistem proizvodnje je bil šele v prvih povojih. Vzroke ruske revolucije je iskati: v obstoju oborožene družbene skupine, v določenem zgodovinskem trenutku —, ki je bila nezadovoljna in pripravljena, da jo poklicni demagogi pridobe na svojo stran; v načrtni breznačelnosti boljševikov, ki so se okoriščali s sovražnikovimi uslugami; v žalostni vlogi reakcionarne desnice, ki je mislila, da je bolj nevaren sovražnik zmerni liberallec kot pa skrajna leвица; v slabosti stare družbe, ki je izdala ideale, na katere se je načelno vezala.

Zapadni svet ni mogel razumeti, kako je od vseh svobodnih pridobitev februarске revolucije prišlo do uničenja vseh svoboščin po oktobrski revoluciji. Zapad ni mogel razumeti ruske duše, ki zavrača kompromise in zlato sredino kot nenačelnost, ki vodi v skrajnost. Filozof Berdjajev je trdil, da zapad ni razumel ruskega komunizma. Za Rusijo one dobe je marksizem postal vera. Marksizem so sprejeli s srcem in ne z razumom. Proletariatu so pripisovali mesijansko vlogo, ustvarili so kult voditeljske nezmotljivosti. Zavest poraza, katerega se je zavedala prehodna generacija, so zamenjali z zavestjo zmuge. Paradokсно pa je, da je ruski komunizem vzniknil iz globokega občutka družbene pravičnosti, iz resničnega humanizma. Humanizem je dvignil občutke, dvigal duhove in navajal ljudi, da žrtvujejo sebe, svojo generacijo in potomstvo, da si zgradi srečnejšo bodočnost, v katero so trdno verovali, da ne bo nikdar minula. Tak fanatizem in tako žrtvovanje je mogoče samo takrat, kadar se ljudska duša znajde v religioznem zanosu. Po Berdjajevu je tu iskati prepričanje, da se borba proti komunizmu ne more voditi z idejami, temveč z religiozno stvarnostjo, ne z razumom, temveč s srcem.

Med mladimi ruskimi intelektualci vedno bolj govorijo o Berdjajevi filozofiji. Verjetno ni nelogično, da je prav to leto, ob petdesetletnici kar komunistični totalitarizem pokriva kot temna senca prostrane ruske stepe, Svetlana, hči nekdanjega vseмогоčnega samodržca Stalina, izbrala svobodo na zapadu in v svojem štiridesetem letu začutila potrebo po veri.

Značilni vzhodni stil: Sofija - cerkev Aleksandra Nevskega

odcepitev Ukrajine, denar pa je porabil za svoj politični list.

Boljševiško-nemško sodelovanje se vidi najočitneje, ko je Lenin dal Keskueli svoje predloge o pogojih ločnega miru z Nemčijo, da jih posreduje Nemcem. Kako si moremo razlagati zgodovinsko dejstvo, da je Lenin leta 1917 v zaprtem železniškem vozu potoval skozi sovražno Nemčijo v Rusijo? Churchill pravi, da je bil to kužni bacil, ki ga je Nemčija posredovala, da bi Rusijo zrevolucionirala, oslabila in vrgla s fronte. Lenin se ni pomišljal sodelovati s komerkoli samo, da bi prišel v Rusijo na oblast. Njegovo pojmovanje moralnega zakona je bilo dokaj preprosto: dobro je vse, kar služi njegovim ciljem, zlo pa vse, kar tem nasprotuje.

Ruska revolucija je bila posledica mnogih faktorjev in ni bila Leninovo načrtno delo. Zmaga boljševikov je bila mogoča zaradi številnih napak nasprotnikov. Boljševiki so prišli na oblast, ker je bila stara družba trhla in nesposobna, da bi se ohranila. Vedno pa je v takih okoliščinah potrebno, da se organizira skupina, na katero pobudniki prevrata morejo računati. Taka skupina je v Rusiji v času vojne tudi nastala. Toda spočetka nanjo niso računali ne eni ne drugi. Revolucionarji so govorili o industrijskih delavcih, o številnem kmečkem razredu, o buržuaziji in o aristokraciji. Torej o vseh družbenih razredih, ki so obstajali na zapadu in so bili predmet Marksovih in Engelsovih študij. V ruski revoluciji pa se je pojavila kot prevladujoči faktor vojaška masa kot poseben družbeni element. Carski častniki so bili osovraženi in spor s komisariji, katere so izbrali vojaški sovjeti, je še otežkočal vzdrževanje discipline. Ruska vojska je bila leta 1917 oborožena in oblečena družbena skupina, v kateri so bili kmetje brez zveze s podeželjem, šibko število industrijskih delavcev brez stika z industrijo in ogromno nezadovolj-

10. JUBILEJNE SLOVENSKE ŠPORTNE IGRE

Velika predstava slovenske zamejske mladine se bliža koncu. Doživela je mogočen uspeh. V tem skopem poročilu bomo omenili le športne discipline, v katerih že poznamo dokončno lestvico. O ostalih in o slovesnem zaključku bomo spregovorili v prihodnji številki.

PLAVANJE:

V plavanju je letos nastopilo okoli 300 plavalcev. Najbolj so se izkazali atleti nabrežinskega Sokola. Prostor nam ne dopušča, da bi podrobneje opisali posamezne tekme. Omenili bomo le zmagovalce.

33 m prsno (starejše mladinke): Markovič Zvonka (Sokol)

33 m prosto (starejši mladinci): Kobau Marko (Sokol)

66 m prsno (moški): Suhadolc Peter (Opčine)

33 m delfin (moški): Petelin Bogdan (Sokol)

200 m prosto (moški): Pertot Ivan (Sokol)

33 m poljubno (starejše mladinke): Kraus Mira (Opčine)

33 m poljubno (mlajši mladinci - dečki): Perko Franko (Cankar)

33 m poljubno (mlajši mladinci - deklice): Mahne Bruna (Cankar)

33 m prsno (članice): Kodrič Laura (Cankar)

33 m poljubno (ml. mladinci): Jazbec Branko (Opčine)

66 m prosto (člani): Petelin Bogdan (Sokol)

33 m prosto (starejše mladinke): Battigelli Lilijana (Sokol)

66 m hrbtno (moški): Križman Edi (Opčine)

33 m prsno (mladinci): Stare Peter (Kontovel)

Štafeta 4x66 m prosto (moški): Sokol A

Štafeta 4x33 mešano (moški): Sokol A

Štafeta 4x33 prosto (ženske): Sokol A

Prvi trije iz vsake discipline so stopili na zmagovalni oder in prejeli v dar lepe spominske kolajne na traku s slovenskimi barvami. Med tekmovanjem na 200 m prosto so počastili spomin tragično preminulega Edvina Starca, zavednega slovenskega akademika s Kontovel, ki je pred dvema letoma zmagal na tej progi. V prvi skupini so pustili eno progo prazno in na startni kamen so položili šop rdečih nageljnov.

ATLETIKA

Tudi v atletiki je bila udeležba rekordna. Pojavilo se je kar 500 tekmovalcev, čeprav se jih je dejansko udeležilo nekoliko manj. Borbe so bile kvalitetne in so dale naslednje zmagovalce:

Moški:

100 m: Sancin Rado (Breg)

100 m zap.: Švab Dušan (Cankar)

400 m: Švab Dušan (Cankar)

1500 m: Kaus Robert (Breg)

višina: Spacal Borut (Barkovlje)

daljina: Neubauer Guido (Cankar)

kopje: Ančka Radovan (Barkovlje)

krogla: Fučka Radovan (Barkovlje)

švedska štafeta (400x300x200x100): Cankar.

Ženske:

80 m: Lukač Sonja (Breg)

višina: Battigelli Lilijana (Sokol)

daljina: Marta Vodopivec (Zarja)

krogla: Pavletič Olga (Skamperle)

Štafeta 4x50 m: Breg.

Mladinci:

skok v višino: Križnič Andrej (Opčine)

krogla: Večjak Klavdij (Cankar)

80 m: Grgič Branko (Gaja)

Otroci:

50 m: Budin Ladi (Kras)

KROS:

Tekmovanje v krosu je ob lepem vremenu potekalo na openskih travnikih. Med mladinci je zmagal Robert Cante (Sokol). Pri članih sta že od začetka diktirala oster tempo Ivan Furlanič (Skamperle) in Boris Košuta (Dom Rojan). Prispela sta sama na cilj, kjer je Furlaniču le uspelo premagati Košuto.

ATLETSKI PETEROBOJ

V telovadnici pri Sv. Ivanu se je za tekmovanje zbralo 70 dečkov in deklic. Zmagali so pri mlajših deklicah Pavletič Tjaša (Skamperle), pri starejših Suzi Capuzzi (Kras), pri mlajših dečkih Pavletič Marino (Breg) in pri starejših Sosič Jani (Opčine).

AVTOGIMKANA

Zmagala sta prepričljivo Prašelj Stojan in Lukač Sonja (Breg).

MOTOGIMKANA

Po pričakovanju je osvojil prvo mesto Janko Ban (Cankar).

BLIŽANJE:

Priglasilo se je izredno število ekip. Nekateri so sestavljali sami otroci, druge pa pravi možaki, katerim se je poznalo, da so predvsem v balincanju doma. Zmagala je povsem zasluženo prva ekipa Krasa pred Skamperlom C in Krasom C.

ORIENTACIJSKI POHOD:

Presenetljivo so osvojili prvo mesto Openci. Končna lestvica: 1. Opčine C, 2. Sokol A, 3. Sokol B.

RUSKO KEGLJANJE:

Proti pričakovanju je zmagala ekipa Gaja pred dvema moštvoma Sokola.

(Nadaljevanje na str. 141)

NAŠA PREHRANA POZIMI

Znano je, da naše telo rabi pozimi več krane kot poleti. To se dogaja zato, ker je telo izpostavljeno mrazu in zato izgubi več svoje lastne toplote. Da pa obdrži organizem enakomerno temperaturo, mora dobiti več goriva, to se pravi, mi moramo uživati več hrane kot v toplejših letnih časih.

Koliko hrane naj uživamo, je seveda predvsem odvisno od dela, ki ga človek opravlja. Biologi trdijo, da je treba zaužiti približno 20-25 procentov hrane več kot poleti. Če torej poleti potrebuje telo 2200-2500 kalorij dnevno, jih potrebuje pozimi 2600-3000.

Pa ne samo kvantiteta hrane, tudi kvaliteta se mora prilagoditi novemu letnemu času. Hrana poleti bazira predvsem na mesu, zelenjavi in sadju, zdaj pa pridejo močnata jedila, slaščice in maščobe.

Kar zadeva proteine, naj ostane stanje isto kot poleti, to je 80-100 gramov dnevno. Živila, ki vsebujejo proteine, so: meso, ribe, jajca, sir in zelenjava.

Niža pa naj se količina ogljikovih hidratov, beljakovin in maščob. Ogljikove hidrate vsebujejo predvsem jedi pripravljene iz moke (kruh, makaroni, riž, krompir itd.) V organizmu se škrob s pomočjo prebavnih sokov pretvori v sladkor. Dnevno naj organizem dobi 400-500 gramov ogljikovih hidratov. Jasno je, da je direktno uživanje sladkorja (v obliki medu, marmelad ali slaščic) direkten izvor energije za organizem.

Zelo važne so tudi beljakovine. Vsebuje jih meso, sir, jogurt, mleko, jajčni rumenjak, drobovina, orehi, kvas, fižol, grah, leča, krompir itd.). Organizem pozimi potrebuje dvakrat toliko beljakovin kot poleti (100-130 gr dnevno).

Kar zadeva maščobe, naj povemo najprej, da razlikujemo živalske in rastlinske maščobe. Med prve štejemo svinjsko mast, loj, surovo maslo, smetano, ribje olje. Rastlinske maščobe so olja (olivno, bučno, repično itd.) Lažje prebavljive so maščobe, ki imajo tališče pod normalno temperaturo človekovega telesa. To so predvsem rastlinska olja, surovo maslo in smetana. Za ljudi z bolnimi želodci ne smemo razbeliti maščob, ampak zabelimo jedi z nerazbeljeno maščobo, zgostimo pa s podmetom ali z moko, praženo brez masti.

Olja so za prehrano boljša od masti, ker vsebujejo redilnejše in biološko več vredne elemente (fosfaline, vitamine, maščobne kisline). Maščobe dajejo našemu telesu toploto in energijo, čuvajo ga pa tudi pred toplotnimi spremembami.

Ljudje, ki so nagnjeni k debelosti, naj kruh deloma nadomeste s prepečencem ali crackers. Izogibajo naj se pikantnih jedi in naj med jedjo ne pijejo.

Končno naj še opozorimo, da je tudi v zimskem času izredno važno, da naš organizem dobi dovolj vitaminov in rudninskih soli. Seveda ne razpolagamo s tako svežo zelenjavo in sadjem, ki sta glavna dobavitelja teh dragocenih snovi. Zato se moramo zateči k polvitaminskim preparatom. To priporočilo velja zlasti za otroke, da so bolj odporni proti nalezljivim boleznim.

Tipični produkt predzimske dobe so jabolka. Jejmo jabolka, ki so bogata na mineralnih solih, sadni kislini, vitaminih in kalijevih solih. Jabolka pomagajo organizmu pri prebavi, dobavljajo telesu tekočino in dobro vplivajo na živčni sistem.

L. L.

PRVA POMOČ

Mnogokrat se zgodi nesreča, pa je zdravnik daleč ali celo nedosegljiv; ali pa tudi ne gre za nesrečo, temveč le za neprijeten pripetljaj ali nenadno slabo počutje. Kaj bomo v tem primeru ukrenili?

Predvsem bi morala imeti vsaka hiša omarico za prvo pomoč, kjer ne sme manjkati: steriliziranih ovojev različne širine (2 cm - 5 cm), garze za rane, vate, termofora, pince, steklenice s salmijakovo soljo, alkohola, tablet proti glavobolu, supost, uspavalnih in pomirjevalnih sredstev ter različnih mazil.

1. Vrezal si se, opraskal ali si kako drugače poškodoval kožo. Očisti kožo okrog rane z etrom, nato jo umij z alkoholom. Vedno je v takih primerih dobro, če poskrbiš za injekcijo proti tetanusu.

2. Če kdo krvavi iz nosa, odreži nekaj centimetrov garze in mu jo s pinceto deni v nosnico. Če se krvavenje ne ustavi, je treba klicati zdravnika. Koristni so tudi mrzli obkladki na tilnik.

Če krvaviš iz ust, poglej, če ti morda ne krvavi dle-

sen, kar ni nevarno. Če ne gre za dlesen, kliči zdravnika in mirno leži v postelji.

3. Kako ravnati z ranami? Rane se navadno hitro pozdravijo, če je bilo ravnanje takoj v začetku pravilno. Najbolj pogosto grešimo s tem, da rano umijemo. Treba jo je le nekoliko očistiti s sterilizirano garzo, ali če te, če garze nimaš, s čistim kosom perila. Nato rano obvežeš. Vse drugo je delo zdravnika. Le če je zdravnik nedostopen, smemo rano direktno razkužiti.

4. Opeklina

Opeklino, od sonca, namaži z mazilom, ki ga dobiš v lekarni. Vsaj en teden ne smeš izpostaviti bojne kože soncu.

Pri opeklinah drugega izvora, si lahko kožo — če je opekline lahka, ohladiš s tekočo vodo, nato pa si boleče mesto namaži z mastno kremo. Če pa nastanejo na koži mehurčki in je koža »mrtva«, kliči zdravnika, posebno če se ti vrti v glavi in te ta boli. Rano je treba očistiti z garzo in jo namazati z antibiotičnim mazilom.

(Dalje prihodnjič)

L. L.

MEDOSEBNI ODNOSI

Ne zavedamo se ali pa sploh pozabljamo na stvarnost medosebnih ali interpersonalnih odnosov. Pri tem mislimo na odnos človeka do človeka, mladega do starega, delavca do izobraženca, Slovenca do Slovenca, domačina do tujca, duhovnika do laika... lahko bi naštevali v nedogled, kajti pestrost in dinamičnost moderne družbe pogojuje vedno nove odnose tako glede na vsebino kakor glede na obliko.

Vsi ti odnosi pa imajo svojo korenino v zvezi JAZ-TI. Ta odnos je za vsakega posameznika izredno važen in, večkrat, odločujoči činitelj v njegovem življenju.

V osnovi JAZ-TI je odnos OTROK-MATI. Prvega človeka, katerega se otrok zaveda, je mati; ta je njegov svet, njegova hrana, njegovo zrcalo, njegova ves, njegov usmerjevalec in svetilnik na vsakdanji življenjski poti. Njen vpliv se začneja še pred otrokovim rojstvom in se izrazito stopnjuje v dobi dojenja, v obdobju prvih korakov, predšolske dobe do šolske dobe, ko postaja šola odločilen činitelj in graditelj novih človeških odnosov.

Zdi se nam čudno, in vendar nam vse moderne raziskave psihičnega življenja vedno znova dokazujejo izredno važnost odnosa otrok-mati v predšolskem obdobju. Vsešina in oblika tega odnosa pogojujeta bodoči človekov odnos do ljudi, do dela, do kulture, do družbenih vrednot, do naroda. Vzemimo samo primer: ali si moremo predstavljati Cankarjevo življenje in vse njegovo veliko delo brez njegove matere? Naša slovsivena zgodovina pripoveduje, da se Cankar ni mogel poročiti zaradi slabega gmotnega stanja. To brez dvoma drži. Drži pa tudi, da poznamo umetnike, ki so živeli v vsaj podobnem gmotnem položaju in vendar so se poročili! Mnenja smo, da mu je bila mati prej ovira kot pomoč — kar zadeva poroko.

Ko govorimo o človeku, mislimo predvsem na njegov značaj, na njegov čud, na njegov poklic, na njegovo osebnost, prepogosto pa pozabljamo vrednotiti njegov odnos do vsega, kar ga obdaja. Včasih je to težko ali nemogoče, često pa na to ne mislimo, ker nismo navajeni. Edino, kar nas zanima, so dobri odnosi z našimi sosedi v politiki, kakor v vsakdanjem življenju. Smo goli materialisti; nismo do vzetni za te probleme, ker smo imeli srečo, da smo imeli take matere, ki so nam dale vzgled in vso čustveno toplino, ki smo jo tedaj kot nebogljeno bitje rabili in vsrkavali. Vendar ozrmo se okrog sebe, in bomo kaj kmalu opazili, da so ljudje, ki niso zmožni pristnega odnosa, odkritosrčnosti, nasmejanosti, družbenosti, sproščenosti; ljudje, ki doživljajo same neuspehe v življenju, na delu, v svoji družini. To so ljudje, ki jih redko srečavamo, ker se zapirajo v svoje sobe, nimajo prijateljev, jih ne vidimo na predstavah ali zabavah; ker so nesrečni in se zapirajo vase. Ne morejo se zanimati za svet, ker imajo preveč svojih problemov — in dokler ne bodo teh rešili, ne morejo postati polnopravni

produktivni člani človeške družbe. Njihov odnos JAZ-TI je bil zelo omejen, tvegani, nepristeni, nenaraven in zato je danes odnos JAZ-ONO (t.j. človek, družba, svet) nepravilen, tvegani, nepristeni in nenaraven.

Samo, da ta odnos vpliva na njihovo duševno zdravje, na njihovo počutje, na njihov življenjski nazor in na njihovo duševno uravnovešenost, ali bolje, neuravnovešenost.

Prav zaradi tega smo se odločili, da opozorimo na važnost medsebojnih odnosov, ker so ti lahko vir duševnega zdravja: če so pravilni, naravni; lahko pa so izraz duševnih bolečin posameznika. To pomeni, da pravilni medsebojni odnosi človeka lahko ozdravijo, medtem ko ga nepravilni „pokvarijo“, jemljejo mu pogum do dela, ljubezen do človeka in do življenja. Človek, ki nima vsega tega, pa je samo senca človeka! Osamelost, v katero ga sili nehuman družbeni odnos, je zanj pravi rak duševnega zdravja. Razjeda ga in polagoma tudi ugonobi.

Mislimo, da je vsaka beseda odveč, če povdarjamo, da bi morala šola nadaljevati materino delo, širiti in poglobljati učenčev odnos do sveta (družbe, narave, kulture, napredka...). Tako bi omejevali nasprotja med generacijami, med materialnim in duhovnim ter bi obenem imeli bolj uravnovešene mlade generacije. Če se danes pritožujemo nad odnosom, ki ga ima mlad človek do starejšega ali do določenih vrednot, je krivda brez dvoma tudi naša, ker smo polagali vse premalo važnosti na vsakdanje, mikro-medsebojne odnose!

P.S.: Bolnišnica za duševno bolne v Gorici, ki jo strokovnjaki smatrajo za eno najbolj modernih v Evropi, je začela že pred nekaj leti posebno terapijo, ki temelji izključno na pravilnem, zdravem medsebojnem odnosu. Za dosežene rezultate in za nadaljevanje raziskav na tem področju, ji je ministristvo za zdravstvo letos podarilo posebno doklado kot nagrado!

d. e.

10. JUBILEJNE SLOVENSKE ŠPORTNE IGRE

ŠPORTNI KVIZ:

Spet so Openci prišli do dragocene zmage. Za njimi se je uvrstil Breg in Škamperle B.

NAMIZNI TENIS

Začelo se je tekmovanje za italijanski pokal, za katero se je prijavilo 21 društev iz cele Italije, med katerimi so vsa najmočnejša. V prvem kolu je S. D. Bor v standardni postavi: Edi Bole, Edi Košuta, Adrijan Tavčar gladko odpravilo Durora iz Rovereta z 8 : 1.

MARTIN JEVIKAR

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA

Slovenska literatura v zamejstvu je danes bogata, razgibana, zajema vse literarne zvrsti in oblike ter ne obsega samo obmejnega pasu v Italiji in Avstriji, ampak se razprostirajo njene veje v obe Ameriki in po zadnji vojni celo v Avstralijo. Kljub mejam in daljavam pa je sestavni del celokupne slovenske literature, ki se ustvarja v republiki Sloveniji, iz nje navadno in naravno izhaja in vanjo se zliva ter tudi dopolnjuje njeno podobo. To velja v prvi vrsti za obmejne, zamejske predele, ker so tukaj stiki in vplivi vsakdanji in mnogovrstni in ker številni ustvarjanci tiskajo svoja dela v Sloveniji.

Do konca prve svetovne vojne razlik sploh ni bilo, ker so vsi Slovenci stoletja živeli v bivši Avstro-ogrski monarhiji, torej v isti državi, delili so se le na dežele: Kranjsko, Stajersko, Koroško in Primorsko, ki pa niso bile zaprte enote. Reči moremo celo, da so v določenih dobah današnje zamejske pokrajine v kulturnem življenju prednjačile pred osrednjo Slovenijo in njeno prestolnico Ljubljano. Tako je znano, da *Brižinski spomeniki*, prvi zapiski v slovenskem jeziku, niso nastali na Kranjskem, ampak nekje na Koroškem. Primož Trubar, ki je 1551 na Nemškem izdal prvo slovensko tiskano knjigo *Abecedarium* in *Catechismus*, je po mnenju literarnega zgodovinarja Mirka Rupla začel najbrž že v Trstu v šoli škofa Petra Bonoma s prvimi zapiski slovenskih besed z italijansko abecedo. Nato so domala vse protestantske knjige nastale in bile natisnjene v Nemčiji. Okrog 1850 pa do 1870 je bil Celovec pravo slovensko literarno središče. Tu je od 1852 do 1919 delovala *Družba sv. Mohorja*, ki je po številu naročnikov leto za letom naraščala. Od začetnih tisoč je dosegla leta 1918 kar 91.000 naročnikov, skratka, skoro v sleherno slovensko družino je poslala vsako leto vsaj pet knjig. V Celovcu je Anton Janežič deset let izdajal prvo pomembno slovensko revijo *Slovenski glasnik* (1858-1868) in prav tedaj prvo redno knjižno zbirko *Cvetje iz domačih in tujih logov*. V obeh so sodelovali najboljši pesniki, pisatelji in kulturni delavci iz vseh slovenskih dežel.

Po razsulu Avstro-ogrske monarhije so se kulturne razmere bistveno spremenile in šele od tedaj govorimo o slovenski zamejski literaturi. Če imata osrednja in zamejska literatura marsikaj skupnega, pa ima danes zamejska literatura tudi marsikaj samostojnega, izvirnega in tipičnega. Od osrednje slovenske literature jo ločijo drugačne gospodarske, politične in kulturne razmere, v katerih so se pisatelji rodili, izobrazili, živijo in delujejo. Sožitje z drugim narodom in njegovo visoko kulturo, naj bo italijanska, nemška ali druga seveda po svoje deluje in vpliva na slovenske avtorje, da so njihove stvaritve hkrati produkt slovenske tradicije in avtorjevega življenjskega okolja, doživljanja in izkuš-

nje; torej so istočasno domače in svetovljanske, ker v zamejske avtorje od vseh strani pljuska tuja kultura, laže in hitreje pa se tudi seznanjajo z evropsko in izvenevropsko literarno dejavnostjo.

Vse to ji vtiskuje pristnost, dokumentarnost in poseben čar, kar je našlo odmev tudi pri mlajših pisateljih osrednje Slovenije.

Bolj svoja pota hodijo ustvarjavo, ki so odmaknjeni od jedra slovenskega naroda, ki so tok sredi tujega naroda in tuje kulture, to je v Ameriki in Avstraliji.

Podoba današnje slovenske zamejske literature je po posameznih področjih v glavnih obrisih tale:

T R S T

Mesto Trst je zavzelo po zadnji vojni med vsemi slovenskimi narodnimi manjšinami vodilno vlogo kulturnega življenja in literarnega ustvarjanja. Vzroki so bili številni, tako zgodovinski kot kulturni; na eni strani je kazalo, da bo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje, na drugi se je v Trst priselilo veliko število izobražencev iz Slovenije, ki so dali skupaj z domačimi več pesnikov, pripovednikov, dramatikov, esejistov, kritikov, časnikaarjev itd. To kulturno življenje pospešuje sedaj razvito šolstvo, ki sega od otroškega vrtca do klasičnega in znanstvenega liceja, razpredena prosvetna društva različnih svetovnih nazorov, Slovensko gledališče, radjska postaja v slovenskem jeziku, časopisje in revije.

V Trstu so po zadnji vojni izhajale številne revije: leposlovno-politična revija *Razgledi* (1946-52), mladinska *Mlada setev* (1946-49), slovensko-hrvaška »revija mlade inteligence« *Jadran* (1947-48), »neodvisna slovenska revija« *Stvarnost* oziroma *Stvarnost in svoboda* (1950-1953), »neodvisna tržaška kulturna revija«, ki se je rodila iz *Razgledov*, *Sidro* (1953) in *Tokovi* (1957), ki so želeli, da tukajšnji del kulturnih delavcev »popolnoma sproščeno spregovori besedo humanizma v praznino vseh vrednot«.

Danes izhajajo v Trstu: dijaški list *Literarne vaje* (od 1949), osnovnošolski *Galeb*, (od 1954) in *Pastirček* (od 1946, najprej v Gorici), ki je naslonjen na skavtsko organizacijo, družinska revija *Mladika* (od 1957), trimesečna »revija za kulturo in družbena vprašanja« *Most* (od 1964) in trimesečna »revija za književnost in kulturo« *Zaliv* (od 1966). Na kulturni višini sta zlasti *Most* in *Zaliv*, ki se moreta po sodelavcih in njihovih prispevkih meriti ne samo z revijami v Sloveniji, ampak tudi v tujini.

Ljubljanski esejist dr. Jože Pogačnik je v knjigi *Rusi most*, v kateri je predstavil sodobno tržaško književnost, zapisal značilne besede: »Po spontani ustvarjalni energiji, po snovnem bogastvu, idejni globini in oblikovni vsestranskosti je sodobno tržaško slovstvo

torej živ in pomemben člen današnje slovenske književnosti. **Pa ne samo to:** po mnenju istega avtorja je tržaško slovstvo »s Pahorjem in Rebulo najbolj načelo tradicionalistično tkivo slovenske pripovedne proze ter jo s tem pognalo v nemirno iskanje ustreznih struktur«. Po teh besedah tržaška slovenska literatura ne koraka za ostalo slovensko, ampak ji celo kaže pot v novo obliko in vsebino.

Zaradi razmer, v katerih pisatelji živijo, pa ima tržaška slovenska literatura tudi pečat in posebnosti italijanskih tržaških pisateljev: nagnjenje k lirčnosti, razpoloženje za filozofsko in psiho-loško razglabljanje, iskanje resnice in smisla življenja, svetovno odprtost in vrsto drugih sestavin.

Največja ustvarjavca te literature sta Pahor in Rebula.

(Dalje prihodnjič)

PRIZNANJE SKLADATELJU UBALDU VRABCU

Na letošnjem VI. mednarodnem natečaju za simfonično glasbo v Trstu je prejel naš skladatelj in glasbeni pedagog prof. Ubaldo Vrabec tretjo nagrado. Prvo nagrado je prisodilo razsodišče Švicarju Wendlu, drugo pa italijanskemu skladatelju Vieriju Tosattiju iz Rima. Potem, ko so vsa tri nagrajena dela izvajali v Verdijevem gledališču v Trstu, so razdelili nagrade.

Prof. Ubalda Vrabca smo nadlegovali z nekaj vprašanji.

Ali bi bili tako ljubeznivi in nam povedali nekaj o svojem nagrajenem glasbenem delu?

Skladba ima tri dele. Z izjemo drugega dela sloni njena teža na ritmu. Prvi del ima odločne krepke momente;

drugi del je pravzaprav nekaka otožna pesem z dolgimi kantilenami fagota, klarineta in na koncu viol;

tretji del sloni pa na nekoliko orientalskem ritmu, ki se trdovratno ponavlja od začetka do konca. Pri poslušanju sem ugotovil, da so se mi nekateri barvni efekti kar posrečili. A — odkrito povedano — ne prav vsi.

Kako ste bili zadovoljni s prvo izvedbo nagrajene skladbe?

Z izvedbo sem kar zadovoljen. Dirigent Bruno Rigacci se je resnično potrudil, da predstavi mojo skladbo kar najbolj verno. Moram priznati, da je vestno skušal ustreči vsaki moji opombi: celo nekaterim spremembam, za katere sva se dogovorila odločila v zadnjem trenutku. Sem

tudi zelo hvaležen članom orkestra, ki so mojo skladbo zelo prizadevno izvajali. Se posebno zadovoljstvo me navdaja, če pomislim, da je tržaški orkester tokrat prvič izvajal mojo skladbo.

Gošpod profesor, kolikor nam je znano, ste se že udeležili mednarodnih natečajev za simfonične skladbe. Pred nekaj leti sem se udeležil enakega natečaja. Toda tisto leto se je žirija odločila, da ne podeli nobene

nagrade in se je omejila le na omembo treh del, med katerimi je bilo tudi moje, ki se imenuje Tri dobe, to je detinstvo, mladost in zrelost. To delo so kasneje posneli za diskoteko ljubljanskega radia. Zadnji del te skladbe je posnel tudi tržaški radio z orkestrom, ki ga je vodil dirigent Oskar Kjuder.

Ali smemo zvedeti kaj o Vaših načrtih?

Prvo, kar moram takoj napisati, je obvezna pesem za mednarodno pevsko tekmovanje Seghizzi za prihodnje leto in sicer za moški zbor. Posledica tega mednarodnega tekmovanja v Trstu pa bo, da se bom lotil tudi komorne glasbe. O konkretnih načrtih pa na splošno nerad govorim, dokler niso uresničeni.

Profesorju Ubald Vrabcu iskreno čestitamo k priznanju. Njegovega uspeha se veseli vsa slovenska javnost.

GLEDALIŠČA

Obe tržaški gledališči, tako Slovensko kot italijansko Stalno gledališče sta pričeli konec oktobra z letošnjo sezono.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE

Letošnja sezona Slovenskega gledališča ima značaj jubilejne stoletnice, ki jo proslavljajo vsa slovenska gledališča. Za prvo predstavo je izbralo vodstvo Brnčičevo dramo »Med štirimi stenami«, ki naj bi imela slavnosten poudarek. Udeležili so se je mnogi predstavniki kulturnega in političnega življenja, Tržačani in nekateri gostje iz Slovenije, med njimi predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Josip Vidmar.

Brnčičeva drama je poizkus, prikazati v dramskem spopadu na odru spor med starimi in mladimi. Ne oziraje se na to, kako je Brnčiču drama uspela, bi si človek za začetno

jubilejno predstavo mislil le kakega drugega avtorja, kajti Brnčič res ne pomeni v naši dramatikii kakega vogelnega kamna. Opravičljiva izbira je pač v toliko, v kolikor je bilo to delo po krstni predstavi na odru ljubljanske Drame povsem pozabljeno.

Branko Gombač je pripravil predstavo s tisto ljubeznijo, s katero se loti vsakega dela, ki mu je poverjeno. Zato je predstava dobila v celoti lepo in enovito razsežnost, premišljena in dognana pa je tudi v potanjnostih, Zaradi patine, ki je že legla na delo in bi bila lahko tematika nezanimiva in nesodobna po tako zastavljenih in na ta način prikazanih nosivcih dejanja, je Gombač odrsko pogljal dejanje v oster spopad in stopnjeval napetost, kolikor je le mogel in tako pritegnil pozornost gledavca. S tem je rešil delo tudi za ta čas, ko mladina precej na drugačen način

reagira in delno tudi njihovi očetje. Režiser je dal obleči te ljudi v modo preteklosti, kot je to zamislila Alenka Bartlova, prostoru pa je dal Sveta Jovanovič konvencionalno podobo.

V tem okviru so potem igralci reševali vsak svoje naloge in to v splošnem vsi zelo dobro. Predvsem pa je Rado Nakrst ustvaril izredno ostro dognano, v vseh potanjnostih doživeto podobo inšpektorja Galeta.

TEATRO STABILE

Teden za Slovenskim gledališčem je bila prva premiera v novi sezoni v Avditoriju, kjer ima začasno svojo gledališko dvorano Stalno gledališče. Pripravilo je Goldonijevega »Lažnivca«.

V začetku letošnje sezone ima človek vtis, da je Stalno gledališče, oziroma novo vodstvo, zastavilo zelo solidno svoje delo. Ustanova dobiva značaj neke resnosti in ni več občutka, da je odvisna od kakega posameznika. Zato so se prve predstave tudi udeležili tržaški meščani v zelo velikem številu z vsemi najvišjimi predstavniki mestnega in deželnega javnega življenja.

Režiser De Bosio je dal predstavi nekaj posebnosti, ki jih navadno nismo videli pri tej komediji. Mestoma je zadihalo beneško vzdušje z vsemi značilnostmi, čeprav ni dobila scena tiste svetle, sončne podobe, ki smo jo pričakovali. (Sceno je zamislil Luzzatti.) Ton predstavi pa je dajal Giulio Bosetti, ki je oblikoval Lažnivca na povsem svojski način — z neko resnostjo, tako, da mnogo komičnih Goldonijevih domislekov ni prišlo niti do kričevega izraza.

To je bila tedaj povsem svojska, neobičajna predstava tega Goldonijevega dela. Pripravljena pa z vso resnostjo in dognanostjo in je zato zapustila svojevrsten vtis.

Čutiti je bilo, da se na tako majhnem odru predstava ni mogla povsem razrasti, zato s toliko večjim pričakovanjem čaka Stalno gledališče svoje novo poslopje, ki mu je obljubljeno za prihodnje leto in bo najmodernejše v Italiji.

RADIJSKO GLEDALIŠČE

Kako se vključuje Radijsko gledališče na postaji Trst A v ta gledališki utrip?

Že zadnjič smo omenili, da bo z 11. novembrom pričel niz oddaj iz slovenske dramatike, v katerih je naj-

prej v dialogu prikazan zgodovinski okvir, potem so označeni dramski pisatelji, vrednotena njihova dela, za tem pa v treh dramskih prizorih odigrani najznačilnejši odlomki njihovih del.

S tem nizom oddaj bo poslušavcem približana celotna slovenska dramatika od prvih dramskih tekstov, pa do najnovejših dramskih del. Mislimo, da s tem postaja daje slovenskim poslušavcem pomemben prispevek prav ob 100 letnici slovenskega gledališča.

Res je, da je ta niz oddaj že bil enkrat na sporedu in je letos ponovitev, vendar bo tudi tako prispevek dragocen. Zdi se nam le, da bi bilo mogoče dobiti vsaj dva dneva v tednu za te oddaje, saj se bo z eno samo na teden trideset nadaljevanj precej vleklo in bo izgubilo na zanimivosti in aktualnosti. Na sporedu bo vsako soboto ob 16,15.

V ostalem dramskem sporedu slovenskih del, bi radi opozorili na Vošnjakovo »Lepo Vido«, za katero je vzel pisatelj snov v našem mestu, oziroma v bližini Trsta. Motiv ima v sebi vse značilnosti narodne pesmi o Lepi Vidi. Delo je sicer staro, a jezikovno predelano ostaja zanimiv dramski fragment. Na sporedu bo 23. novembra.

V tem mesecu moramo omeniti ponovno izvedbo Smoletove »Antigone«. Delo so poslušavci že slišali, vendar — če že mora biti toliko ponovitev — je prav, da je med ponovljenimi tudi Smole, ki je eden najboljših slovenskih sodobnih dramatikov.

11. novembra bo spet začela oddaja Danila Lovrečiča. Ne vemo še, kakšen naslov bo imela, mislimo pa, da nas — danes že priznani humoristični pisatelj in pisatelj sploh — tudi letos ne bo razočaral. Pričakujemo pač nekaj sproščenih trenutkov ob sprejemniku, ko bo Lovrečičeva oddaja na vrsti.

Ko že govorimo o dramskem sporedu ob dramskih predstavah naših gledališč, moramo ponovno obžalovati (ni nobena tajnost, da so mnogi poslušavci zelo razočarani), da je vodstvo črtalo s programa nova dela in jih nadomestilo s ponavljanji. Ko je vodstvo zmanjšalo postopoma dramske oddaje (včasih so bile dramatizirane novele, dramatizirane zgodbe groze, dramatizirani romani, enodejanke, posebne dramske oddaje za praznike itd. - glej knjižico 20 let

RO), je bilo rečeno, da bodo ostale tedenske oddaje vedno novitete. V tem mesecu bomo menda od petih četrtkov poslušali samo trikrat novitete.

P. S.

Med ostalimi oddajami moramo omeniti slovenske narodne in umetne pesmi, ki jih slišimo nekoliko pogosteje kot nekoč. Poslušavci so zelo zadovoljni in bi si tu in tam želeli še kakšno tovrstno oddajo.

L.

KNJIGE IN REVIJE

RUSI MOST

Mladinska knjiga v Ljubljani in Založništvo Tržaškega tiska v Trstu sta pred kratkim poslala na knjižni trg lično opremljeno knjigo z naslovom Rusi most, iz del sodobnih tržaških slovenskih pisateljev. Knjigo je uredil, izbral in ji napisal uvod in življenjepis zastopanih pisateljev dr. Jože Pogačnik.

V Rusem mostu so zastopane vse tri literarne zvrsti: pripovedništvo, dramatika in pesništvo. Pripovednikov je pet, vendar zavzemata dve tretjini knjige Pahor in Rebula, ker sta zares vodilna tukajšnja pripovednika. Boris Pahor je zastopan s šestimi sestavki ki so deloma črtice, deloma odlomki iz romanov. V vseh prevladuje izrazito tržaška snov in prikazuje življenje Slovencev v Italiji pred zadnjo vojno, ali pa se nanašajo na spomine v nemškem taborišču. Vsi odlomki so človečansko navdahnjeni in lepo prikazujejo Pahorjev način pisanja.

Alojz Rebula ima štiri prispevke, in sicer dva iz tržaškega povojnega življenja, eden govori o pesniškem poklicu, zadnji je še neobjavljeni odlomek iz romana iz stare rimske dobe. Rebulovi prispevki so duhovno in idejno poglobljeni, saj spada njegov roman Senčni ples med najboljše slovenske povojne romane.

Andrej Budal ima prispevek Dve materi, ki govori o narodnostnem vprašanju, Milan Lipovec je zastopan z odlomkom Ljudje ob cesti iz istoimenskega romana o Brkinih, Igor Tuta pa se je predstavil s čustveno črtico Zrasel sem do prebujenja.

Dramatiko zastopa samo Josip Tavčar z odlomkom iz Prihodnje nede-

lje, svoje prve drame. Kaže naivno vero učitelja Srečka Dolinarja, da bo zadel na športni stavi in uresničil svoje načrte. Tavčar je šibko predstavljen.

Pesnikov je sedem in so javnosti znani, ker so se večinoma že uveljavili s knjigami: **Miroslav Košuta** (Morje brez obale), **Filibert Benedetič** (Razpoke), **Marija Miot** (Souze jn smeh), **Bruna Pertot** (Moja pomlad), brez knjige pa so: **Irena Žerjal-Pučnik**, **Igor Tuta** in **Marko Kravos**. Vsi ti pesniki kažejo, da korakajo vzporedno s sodobno slovensko poezijo.

V uvodu je Pogačnik izčrpno predstavljal današnjo slovensko tržaško literaturo, ki je živa, napredna, moderna in v samem vrhu sodobne slovenske literature, po vojni pa je celo korakala pred njo in ji kazala novo pot.

Izbor avtorjev ni nikjer utemeljen. Pogačnik pravi, da gre »za avtohotne živeče tržaške ustvarjalce«, to bi se reklo, da se je pisatelj rodil in živi na tem ozemlju, kar pa ni pri vseh res. Benedetič se je rodil v Trzinu (Monfalcone), eno leto srednje šole je dovršil v Trstu, kamor se je vrnil šele leta 1964. Andrej Budal pa se je rodil v Štandrežu pri Gorici, v Trstu se je stalno naselil šele 1946. Miroslav Košuta se je rodil v Sv. Križu pri Trstu, od 1955 živi stalno v Ljubljani, kjer ima službo. Josip Tavčar se je rodil v Dutovljah na Krasu, Igor Tuta v Tolminu.

Z enako pravico bi spadali v knjigo Vinko Beličič, Stanko Janežič, Franc Jeza, Neva Rudolf, Rafko Dolnar, Marij Maver, Zora Tavčar, Saša Martelanc, Danilo Lovrečič, ki ves povojni čas živijo v Trstu, delajo v slovenski skupnosti, pišejo iz tega okolja in so ustvarili vsaj toliko kakor nekateri, ki so v knjigi zastopani.

Rusi most sta ilustrirala tukajšnja slovenska umetnika Lojze Spacal in Avgust Černigoj. **Martin Jevnikar**

IZVESTJE CELOVSKE SLOVENSKE GIMNAZIJE

Proslavi desete obletnice gimnazije za Slovence v Celovcu, ki je bila meseca maja, se sedaj pridružuje še jubilejno letno poročilo, bogato po vsebini in po dragocenih podatkih. Na uvodnem mestu je članek ravna-

telja dr. Tischlerja: Ob obletnici. Slede razprave, ki sta jih prispevala v nemščini profesorja dr. Hafner (Dunaj) in dr. Matl (Grac). Oba znanstvenika obravnavata vprašanja slovenskega jezika, slovstvene zgodovine in ljudske umetnosti. Slovenske študije pa objavljajo: univ. prof. Tine Logar (Ljubljana); Slovenska narečja v luči modernega raziskovanja; dr. Vospornik: Slovenščina na gimnaziji in na učiteljski v Celovcu; prof. Wakounig pa: Slovenske revije na Koroškem. Strokovne razprave pa so prispevali: dr. Zablatnik: Pomen študija klasičnih jezikov; dr. Cegovnik: Vpliv strukturalizma v poučevanju modernih jezikov; dr. Vospornik: Seminar za profesorje slovenščine in dr. France Czigán: Florjana pojo.

Poleg teh aktualnih razprav prinaša letno poročilo gimnazijsko kroniko, seznam profesorjev in učencev, uspeh in veselo oznanilo, da je ta gimnazija že dala nad sto maturantov. Od teh jih je mnogo že končalo svoje študije in se vračajo med svoje rojake kot izobraženci: kot učitelji, profesorji in v drugih poklicih.

STUDIA SLOVENICA, NEW YORK

V ZDA že deset let deluje založba *Studia slovenica*, ki v angleščini objavlja znanstvena dela o Slovencih. Doslej je že izšla vrsta knjig, katere je anglosaški svet z zanimanjem sprejel. Dokaz temu je dejstvo, da so prve knjige že pošle, kdor se za knjige zanima, se lahko obrne na založbo: *Studia Slovenica*, P. O. Box 4531, Washington, DC 20017, USA.

II. MEDNARODNI SLAVISTIČNI KONGRES V SALZBURGU

Prvemu kongresu (1963) ob 1100-letnici prihoda svetih bratov Cirila in Metoda med Slovane, se je pred nedavnim pridružil že II. tovrstni kongres, ki je bil prav tako v Salzburgu. Predmet letošnjih razprav je bila tema: »Pogansko in krščansko slovenstvo«. Kongresa so se udeležile najvidnejše cerkvene, politične in znanstvene osebnosti iz Avstrije, kakor tudi številna predstavništva in znanstveniki iz Slovenije, Hrvaške, Češke, Poljske, Rusije in drugi. Poseben pomen kongresu je dala sveta maša v glagolici (staroslovanska maša), ki jo je ob navzočnosti številnih škofov in kongresnikov opravil zagrebški kardinal dr. Šeper.

BRALI SMO

»Nemalo presenečen sem ugotovil, da izhaja v Trstu poleg Zaliva še ena slovenska revija za kulturna in družbena vprašanja, o kateri naši časopisi in centralne revije — prav tako kot o Zalivu — do zdaj še niso objavili nikake ocene. Most. Očitek zamejskih Slovencev, da jih vse preveč pozabljam, je v tem primeru najbrž upravičen. Molčati o njihovem kulturnem prizadevanju pomeni v nekem smislu priznavati krivično postavljeno mejo. Idejna izhodišča teh revij po mojem še niso zadosten razlog, da jih skušamo zamolčati, poleg tega pa ne vem, če je taka nojevska politika pri odprti meji najbolj pametna.«

(—on, Zapis, ki ni ocena, Kapljice (Idrija), 7-8, str. 88).

☆

»...Hreščak izhaja predvsem iz ideološko političnega stališča, medtem ko mladi okrog Zaliva hočejo, da bi tudi na političnem področju slovenska levica obstajala kot subjekt in očitajo »slovenskim« socialistom, da niso čutili potrebe po koheziji slovenskega življa. Slovenska socialistična stranka pa bi bila za Hreščaka izrazito protislovje in pravi, da socialistov narodnost ne more ločiti in da če jih ločimo, smo v takem primeru na terenu nacionalizma. Človek bi enako mislil, da ker smo socialisti, ni nič hudega, če imata večina in manjšina vsaka svojo narodno organizirano socialistično stranko, saj je konec koncev Partito Socialista Italiano v prvi vrsti italijanska socialistična stranka in šele potem Socialistična stranka Italije. In zakaj potem ni v zahodni Evropi ene same socialistične stranke!«

(Tomaž Pavšič, istotam, str. 98.)

☆

V Goriških srečanjih 6/67 pa se neki Jožko Martelanc navdušuje nad dejstvom, da se »danes skoraj povsod v obmejnem območju v Italiji sporazmež z mnogimi Italijani tudi v slovenščini.« Kateri so ti Italijani, ne vem. Bojim se le, da so to tisti, ki so po letu 1948 na vrat in nos izginili iz slovenskih šol. Se bolj pa se bojim in mi je hudo ob misli, da gospod Martelanc sploh ne ve za nas, da sploh ne sluti, da živi vzdolž vse italijansko-jugoslovanske meje neka slovenska manjšina, ki precej dobro obvlada tudi slovenščino.

Učitelj: »Niti na eno vprašanje nisi odgovoril. Povej mi no, kaj boš, ko boš velik?«

Učenec: »Tajni agent, gospod učitelj.«

☆

Napis v javnem vrtu:

Strooo je prepovedan hoditi po travi. Kdor se pregreši, bo plačal 3.000 Lir kazni. Vojaki in otroci plačajo polovično tarifo. Skupinski izletniki imajo popust.

☆

Žena telegrafira možu: »Zamudila vlak. Jutri ob istem času.«

Mož ji takoj pošlje telegram: »Torej ga boš spet zamudila.«

☆

»Kako je to mogoče, da človek umre za vodenico, čeprav pije samo vino?«

»Je že tako. Jaz sem bil kot otrok čisto pameten, pa sem le dobil norice.«

☆

Si slišala tisto, kako je egipčanski vodnik razlagal turistom: »Glejte ti dve lobanji! Manjša je pripadala cesarici Kleopatrin, ko je bila še otrok, tale večja, pa je lobanja Kleopatre, ko je odrasla. Si jo že slišala?«

»Ne še. Povej mi jo!«

»Moj očka ima zbirko sabelj Franca Jožefa.«

»Kaj to! Moj ima pa Adamovo jabolko.«

☆

Ko je bil Igor vprašan o vodi, je rekel: »Vodo rabimo tudi, da po njej plavajo ladje. Če bi ne bilo vode, bi naši otoki ostali brez zveze s kopnim.«

☆

»Moja žena se čisto nemogoče vede. Vsak večer hodi od bara do bara do treh ponoči.«

»Nemogoče! Pa ne da... pije?«

»Ne, ne, mene išče.«

☆

Bodoči tast bodočemu zetu:

»Moja hči, veste, je zelo občutljiva, zelo nežna.«

Mladenčič pa: »Ne imejte skrbi, saj sem bil šest let pomočnik v trgovini za kristal in porcelan...«

☆

Ženski pogovori pred sto leti:

»Že gospod vsak teden menja srajco!«

»Naš pa vsak drugi dan.«

»Kaj misliš, kolikokrat jo menja minister. Gotovo vsak dan.«

»Gotovo, gotovo. Pa cesar šele, cesar!«

»Ja, ta pa kar srajco gor, srajco dol.«

»PRAZNIK DEMOKRATIČNEGA TISKA«

Po mnogih vaseh na Tržaškem, kjer žive skoraj sami Slovenci, so bile v letošnjem poletju veselice, ki so jih imenovali »Praznik demokratičnega tiska«. Ko me je eden izmed prirediteljev vabil na ta »praznik«, sem ga v svoji naivnosti vprašal, kateri je prav za prav ta tisk. Pa mi je pripovedoval: »...no, naš pač, saj veš, ne?... Ja no, e, demokratičen...«

Jaz pa le nisem razumel in sem spraševal naprej: »Kaj Primorski dnevnik?«

»A, ne!« je rekel on.

»A zdaj razumem,« se mi je posvetilo. »Najbrže Delo?«

»Ja, tudi...« pa je mislil še nekaj reči.

»Seveda, seveda,« sem rekel. »Delo pa res izhaja tako priložnostno in na borih štirih straneh majhnega formata, da res ne potrebuje toliko takih »dobrodelnih prireditelj...«

»Saj, saj...« je pravil on. »Tisti demokratični tisk je važen, ki ima velikanski vpliv... Unità...

Ni razumel, kar se mu zatrjevalo, da je čuden Slovenec in da so nenaavadni Slovenci tisti, ki prirejajo po slovenskih naseljih in vaseh prireditve, na katerih je malo slišati slovenskega, na katerih je navadno glavni govornik Ne-Slovenec in na katerih zbirajo prispevke in zbirajo čisti dobiček za podporo italijanskega tiska, ki naj prodira v slovenske vasi in med Slovence sploh, da bodo brali samo italijansko in mislili samo marksistično-neslovensko.

Ali je Bog res udaril Slovence s slepoto, da ne vidijo, v kakšni obliki in s kakšnimi sredstvi nam ponujajo »opij«, da bi udušili v nas vse, kar je pristno slovenskega? Ali ne bi naši rojaki, ki so marksisti, lahko zahtevali v slovenskih krajih na takih praznikih samo slovenskega govornika in da hočejo s svojim izkupičkom na takih »praznikih« podpirati samo svoj tisk v slovenščini.

Če tega naši rojaki-marksisti nočejo, potem se mi zdi, da je neumno in zaman vse kričanje o zapostavljanju, o asimilaciji, o dvojezičnih napisih in o ne vem še o čem. Saj hočejo sami asimilacijo.

Pozdrav!

Mj. Trebče

Vašemu pismu nimam kaj odgovoriti.

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerže

USTANOVljena leta 1886

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lesenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.